

JAARVERSLAG

Humanistisch Verbond 2015

[Stempel]

Inhoud

1. Inleiding en leeswijzer	7
2. Statutaire doelstelling	8
3. Bestuursbeleid	9
3.1 Humanistisch Verbond	9
3.2 Steunfonds Humanisme	11
4. Doelstelling, activiteiten en resultaten	12
5. Fondsen- en ledenwerving	15
5.1 Fondsenwerving	15
5.2 Ledenwerving	16
6. Financiën	18
6.1 Baten	18
6.2 Lasten	18
6.3 Vermogen en beleggingen	18
6.4 Resultaat spaar- en beleggingsvormen	19
6.5 Functie en omvang continuïteitsreserve	20
6.6 Bestemmingsreserve	20
6.7 Bestemmingsfonds	21
7. Verantwoordingsverklaring	22
7.1 Toezicht en bestuur	22
7.2 Effectieve besteding middelen	23
7.3 Communicatie met belanghebbenden	24
8. Bestuur en directie	27
8.1 Humanistisch Verbond	27
8.2 Directie	30
9. Beleid en begroting 2016	31
9.1 Beleid 2016	31
9.2 Risico's 2016	31
9.3 Begroting 2016	33
10. Ondertekening bestuur	34

Inhoud

Jaarrekening 2015	35
Balans per 31 december 2015	37
Staat van baten en lasten over 2015	38
Kasstroomoverzicht	39
Algemene toelichting en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	40
Toelichting op de balans	44
Toelichting op de staat van baten en lasten	50
Toelichting op de lastenverdeling (model C)	54
Enkelvoudige jaarrekening 2015 Humanistisch Verbond	57
Enkelvoudige balans Humanistisch Verbond	58
Enkelvoudige staat van baten en lasten Humanistisch Verbond	59
Toelichting op de enkelvoudige balans Humanistisch Verbond	60
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten Humanistisch Verbond	61
Toelichting op de enkelvoudige lastenverdeling (model C) Humanistisch Verbond	65
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	67
Bijlage: Enkelvoudige Jaarrekening 2015 Steunfonds Humanisme	69
Enkelvoudige balans Steunfonds Humanisme	70
Enkelvoudige staat van baten en lasten Steunfonds Humanisme	71
Toelichting op de enkelvoudige balans Steunfonds Humanisme	72
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten Steunfonds Humanisme	75
Toelichting op de enkelvoudige lastenverdeling / specificatie van de kosten	76
Toelichting op de enkelvoudige lastenverdeling (model C) Steunfonds Humanisme	77

Bestuursverslag **2015**

1. Inleiding en leeswijzer

De Vereniging Humanistisch Verbond, statutair gevestigd in Utrecht, is een levensbeschouwelijke vereniging. Op 31 december 2015 telde de vereniging 13.590 leden, verdeeld over 34 afdelingen en vier lokale werkgroepen. De Jonge Humanisten, de jongerengroep van de vereniging, heeft 408 leden.

Gelieerde en verbonden partijen

In de jaarverslaggeving van de Vereniging Humanistisch Verbond is opgenomen de samengevoegde jaarrekening van de Vereniging Humanistisch Verbond, de Stichting Steunfonds Humanisme en de Stichting Vrienden van het Humanistisch Verbond, afdeling Haaglanden. Eveneens vindt u de enkelvoudige jaarrekening van de Vereniging Humanistisch Verbond.

De enkelvoudige jaarrekening van de Stichting Steunfonds Humanisme vindt u in *bijlage 1*. Op deze enkelvoudige cijfers van de Stichting Steunfonds Humanisme is geen accountantscontrole toegepast.

In het hoofdstuk *Algemene toelichting en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling* wordt ingegaan op de relatie tussen het Humanistisch Verbond met deze en andere gelieerde organisaties.

2. Statutaire doelstelling

De Vereniging Humanistisch Verbond heeft als doel:

1. allen te verenigen die instemmen met het humanistisch beginsel. Humanisten willen met menselijke vermogens het leven en de wereld begrijpen, waarbij wezenlijk voor de mens wordt geacht zijn vermogen tot onderscheidend oordelen waarvoor niets of niemand buiten de mens zelf verantwoordelijk is. Daarbij is verantwoordelijkheid nemen voor de omgeving van essentieel belang. Kernwaarden zijn zelfbeschikking, vrijheid, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid;
2. een centrum te zijn voor verdieping, verspreiding en verdediging van de humanistische levensbeschouwing;
3. activiteiten te ontwikkelen - of deelnemen aan activiteiten van anderen - die bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en de samenleving.

De Stichting Steunfonds Humanisme heeft als doel financiële middelen voor het Humanistisch Verbond te werven en te beheren.

De Stichting Vrienden van het Humanistisch Verbond, afdeling Haaglanden, is sinds december 2015 in liquidatie. Deze stichting financierde activiteiten van het Humanistisch Verbond Haaglanden. De gelden van de stichting zijn overgeheveld naar de landelijke vereniging, met geormerkte bestemming.

3. Bestuursbeleid

3.1 Humanistisch Verbond

Leidraad voor het bestuursbeleid is het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017 Inspireren en verbinden*, vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering van 2011.

Doel van dit meerjarenbeleidsplan is meer mensen te inspireren en stimuleren een humanistische levensvisie te ontwikkelen, te delen met anderen en toe te passen in het dagelijkse leven.

Het Humanistisch Verbond wil zijn maatschappelijke taak verbinden met de persoonlijke ervaring en beleving en mensen laten zien dat:

- humanisme een inspirerende manier van leven is, geworteld in een traditie van individuele ontplooiing en maatschappelijke betrokkenheid;
- het Humanistisch Verbond een seculier levensbeschouwelijk centrum is voor kennis, informatie en diensten, dat zijn basis vindt in wetenschap, filosofie, kunst en cultuur.

Het meerjarenbeleidsplan bestaat uit een aantal jaarprogramma's en -begrotingen.

- Het hoofdbestuur vergaderde in 2015 zeven keer. Op de agenda stond onder meer:
 - Aanstelling van een interim-bestuurder wegens ziekte van de directeur
 - Inhoudelijke prioriteiten 2015
 - Jaarrekening 2014 en begroting 2016
 - Verantwoordingsverklaring CBF
 - Profilering 2016
 - (Leden)wervingscampagne Humanistisch Verbond (vervolg van 2013)
 - Tentoonstelling 'Once in a lifetime' (voorheen 'All things must pass')
 - Toekomstige interne organisatie Humanistisch Verbond
 - Vereniging, waaronder landelijk aanbod cursussen, werkgroep Organisatie en financiën en Ledendag 2015
 - Samenwerking met omroep HUMAN
 - Huisstijl van verschillende communicatie-uitingen
 - Ledenblad samen met omroep HUMAN
 - Algemene Ledenvergadering november 2015
 - Geschillencommissie en aanpassingen Beroepsstandaard hgb
 - Jaarstukken Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding (HUB)

- Werving nieuwe directeur
- Werving portefeuillehouders hgb en visie/internationaal

Benoemingen

Het Humanistisch Verbond is als wettelijk vertegenwoordiger van de humanistische levensbeschouwing verantwoordelijk voor de inhoudelijke benoemingen van humanistisch geestelijk begeleiders (hgb'ers). Het Humanistisch Verbond is tevens verantwoordelijk voor bestuursbenoemingen van een aantal organisaties, te weten Stichting Steunfonds Humanisme, Stichting Socrates, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding (HUB), Raad van Toezicht Universiteit voor Humanistiek (UvH), Stichting Hivos, Centrum Humanistisch Vormingsonderwijs (opleidingscentrum) en Stichting HVO Primair (werkgeversorganisatie).

In 2015 werden dertien humanistisch geestelijk begeleiders (van wie vier tijdelijk voor twee jaar) benoemd.

Bestuurlijk overleg

Bestuurlijk overleg vond plaats met:

- het Steunfonds Humanisme over de jaarrekening vereniging Humanistisch Verbond 2014;
- omroep HUMAN over de invulling van de samenwerking;
- de Stichting HVO Primair en Centrum Humanistisch Vormingsonderwijs over een nieuwe organisatiestructuur en financiering;
- stichting Socrates over de samenwerking en financiering.

3.2 Steunfonds Humanisme

De werkzaamheden van het Steunfonds Humanisme bestaan uit:

- informatievoorziening over en uitvoering van de dienst executeur;
- juridische en fiscale afhandeling van nalatenschappen;
- beheer van notariële schenkingsakten;
- beheer vermogen Humanistisch Verbond.

Het bestuur is in 2015 vier keer bijeengekomen. De belangrijkste onderwerpen waren:

- opbrengsten nalatenschappen, notariële schenkingsakten;
- opbrengsten en beheer beleggingen;
- opschonen van het bestand erflaters en digitalisering daarvan;
- ontwikkeling van nieuwe diensten.

Zowel in april 2015 als in januari 2016 evalueerde het bestuur zichzelf.

4. Doelstelling, activiteiten en resultaten

In het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017* is het jaar 2015 als 'oogstjaar' aangemerkt. Dit ligt in het verlengde van de hoofddoelstelling om meer mensen aan te trekken en te binden, alsmede meer mensen te stimuleren hun humanistische levensvisie te ontwikkelen. Dat alles met het oog op de missie van het Humanistisch Verbond: dat mensen het leven als zinvol ervaren en dat een humane samenleving wordt bevorderd. Deze doelstelling sluit aan bij de groeiende belangstelling van mensen voor zin- en betekenisgeving in hun leven.

In 2014 lag de nadruk op vernieuwing van het aanbod van producten en diensten en is de wervingsstrategie door experiment en succes voortdurend aangepast. In 2015 zijn de resultaten zichtbaar geworden van zowel de wervingsinspanningen als de ontwikkeling van het aanbod van producten en diensten.

De doelen voor 2015:

- Een groot actief netwerk van leden.
- Drie thema's leveren maatschappelijke aandacht op.
- Meer mensen verbinden zich aan het Humanistisch Verbond als lid, donateur of consument van diensten.
- Het dienstenaanbod voor overgangsmomenten in het leven is bekend bij leden en wordt intensiever afgenomen.
- Uitgebreid en persoonlijk netwerk van perscontacten.

Hier volgt een samenvatting van de activiteiten uit 2015 die bijdroegen aan de beoogde resultaten. Daarbij is geen aandacht besteed aan de geestelijke verzorging, ofschoon daarvoor natuurlijk wel activiteiten zijn uitgevoerd.

- Er is een groot netwerk leden actief.
- De drie thema's leveren maatschappelijke aandacht op, onder meer door het *Freedom of Thought*-rapport en bijbehorende activiteiten en de documentaire *Onder Ongelovigen*. Ook was er aandacht voor erfrecht en vriendschapsrelaties.
- Meer mensen verbonden zich aan het Humanistisch Verbond als lid, donateur, of consument van diensten.
 - Leden: de netto-ledengroei in 2015 is 512.
 - Afnemers van activiteiten en evenementen: er zijn meer mensen verbonden aan het Humanistisch Verbond door afname van diensten dan voorgaande jaren. Dit komt ook door de succesvolle Actieve Ledendag waar afdelingen jaarlijks afspraken maken over de activiteiten die worden georganiseerd.

- Een impressie van de activiteiten van de afdelingen worden opgenomen in een apart verslag.
 - › Er waren 416 deelnemers aan in totaal vier verschillende cursussen over humanisme en humanistische onderwerpen.
 - › Er waren 980 deelnemers bij een Lezing+ met Boris van der Ham en ex-moslims uit eigen netwerk.
 - › Er waren 670 deelnemers bij twee Socrateslezingen.
 - › 350 mensen bezochten de tweejaarlijkse Van Praagprijs-uitreiking.
 - › Daarnaast vond de film- en debatserie Duivelse Dilemma's plaats op vijf plaatsen in Nederland.
 - › Tevens heeft een serie bezinningsbijeenkomsten (Stil de Tijd – Zin op Zondag) plaatsgevonden op vijf plaatsen in Nederland.
- 49 nieuwe leden vertellen lid te zijn geworden door het bezoek aan een bijeenkomst van het Humanistisch Verbond. Dit is zo'n vier procent van de 1256 nieuwe leden.
- Alle publieksevenementen zijn geëvalueerd en door deelnemers als 'goed' gewaardeerd.
- Het ledenpanel (ruim 900 leden) werd in 2015 twee keer geraadpleegd. In mei gaf het panel feedback op het speciale Human-nummer dat is uitgegeven in samenwerking met Omroep HUMAN voor het Mag Het Licht Aan Festival. In november vroegen we leden wat ze weten van nalaten. Ook vroegen we ze of ze van plan zijn te gaan nalaten aan goede doelen en welke rol het Humanistisch Verbond daarbij speelt.
- De haalbaarheid van (nieuwe) diensten door de humanistisch geestelijke begeleiding was onderwerp van het vierde ledenpanel. Bij dit onderzoek zijn ook niet-leden betrokken. Het kwantitatief onderzoek wijst uit dat er bij 19 procent van de leden van het Humanistisch Verbond en 6 procent van het grote publiek potentieel behoefte is aan ondersteuning bij levensbeschouwelijke vragen die door het Humanistisch Verbond wordt aangeboden. Dit onderzoek kreeg in 2015 een vervolg door een kwalitatief onderzoek bij twee potentiële doelgroepen. De resultaten gebruiken we voor het Meerjarenbeleidsplan 2017-2021.
- De eerder voorgenomen tentoonstelling over vergankelijkheid *Once in a Lifetime* is in 2015 uitgewerkt: we kozen voor een curator en samenwerkingspartner (de Oude Kerk). De tentoonstelling vindt plaats van mei tot augustus 2016.
- Een deel van de website voor relatievieringen (*relatieviering.nl*) is vernieuwd en er zijn advertenties gemaakt om vieringen te promoten. In 2015-2016 breiden we deze

- promotie uit. Gewenste groei van het aantal vieringen is in 2015 nog niet zichtbaar.
- De hgb-praktijken en thema's zijn ook in 2015 via de website nadrukkelijker over het voetlicht gebracht als maatschappelijke dienstverlening. Op het raadslidenforum en op de homepage van de landelijke site verscheen een interviewreeks over hgb'ers. Het symposium voor hgb'ers, met het thema 'Hoop en wanhoop', vond in oktober 2015 plaats en werd door de deelnemers met een cijfer tussen 8 en 9 bovengemiddeld hoog gewaardeerd.
 - In november 2015 werd in samenwerking met de Universiteit voor Humanistiek een internationale uitwisseling over humanistisch geestelijke begeleiding georganiseerd. Nederland is hierin voorloper. Andere Noordwest-Europese landen zijn geïnteresseerd in het Nederlandse model. Er waren 30 deelnemers uit 10 landen.
 - Het aantal uitvaarten van de Humanistische Uitvaartbegeleiding stabiliseert (rond 1600 per jaar).
 - De humanistisch geestelijke begeleiding bij het ministerie van Justitie bestond in 2015 uit 15 fte, die worden bezet door 22 medewerkers. Door fusies en sluitingen van zorginstellingen is het aantal geestelijk begeleiders gedaald van 61 fte naar 57 fte. Het aantal geestelijke verzorgers bij defensie stijgt licht, van 39 fte naar 41 fte.
 - Met ingang van 2014 zijn de nalatenschappen zonder executeur-testamentair geprofileerd via de verschillende media. Er zijn teksten, advertentie en banners gemaakt. In 2015 is een minisite gebouwd gericht op het werven van klanten voor de dienst Executeurschappen. In 2016 wordt er een minisite gebouwd gericht op het werven van nalatenschappen.
 - Uitbreiding van het netwerk perscontacten is door organisatorische wijzigingen niet gerealiseerd.

5. Fondsen- en ledenwerving

5.1 Fondsenwerving

Het Steunfonds Humanisme en het Humanistisch Verbond ontvingen in 2015 gezamenlijk in totaal € 222.744 aan giften inclusief een grote gift van € 18.846 en € 150.000.

Humanistisch Verbond

- In mei en december ontvingen de leden de voorjaars- en najaarsactie met het verzoek een extra gift te doen. In de voorjaarsactie is een gift gevraagd voor het thema 'Onder ongelovigen'. Ter ondersteuning en verbreding extern is een wervingskaart en landingspagina gemaakt. De opbrengst van de voorjaarsactie was ruim € 41.000. De gemiddelde gift lag met € 17,65 beduidend lager dan voorgaande vijf jaren (gemiddeld € 28,-), maar de respons lag beduidend hoger: 17,3 procent tegenover 10,3 procent gemiddeld de afgelopen vijf jaar.
- Bij de najaarsactie lag de focus op de humanistisch geestelijke begeleiding in de ouderenzorg. Een thema dat altijd brede steun van onze leden en donateurs krijgt. Ook dit jaar. Met een 'normale' respons van 10,5 procent, maar met een bijzonder hoge gemiddelde gift van € 32,67 was de opbrengst hoog: bijna € 53.000.
- Het totale bedrag aan giften exclusief de voor- en najaarsmailing is € 191.944.
- Sinds 2014 is het mogelijk om - met belastingvoordeel - via een onderhandse akte een periodieke schenking voor minimaal vijf jaar af te sluiten. Nieuwe periodieke schenkingen worden voortaan niet meer door het Steunfonds Humanisme via een notariële akte afgehandeld, maar door het Humanistisch Verbond via een onderhandse akte. In 2015 zijn er 26 nieuwe aktes gestart, in 2014 waren dat er 17.

Steunfonds Humanisme

Per 31 december 2015 telde het bestand hetzelfde aantal potentiële erfstellers als per 31 december 2014, namelijk 504.

331 mensen hebben in 2015 informatie opgevraagd over de mogelijkheid om het Steunfonds te benoemen tot executeur. Er zijn 68 eerste huisbezoeken afgelegd. In 2015 zijn er 39 nieuwe erfstellers bijgekomen. Er zijn 28 erfstellers afgefallen in verband met wijziging van de nalatenschap. Elf erfstellers zijn overleden, waardoor het saldo erfstellers gelijk is gebleven op 504.

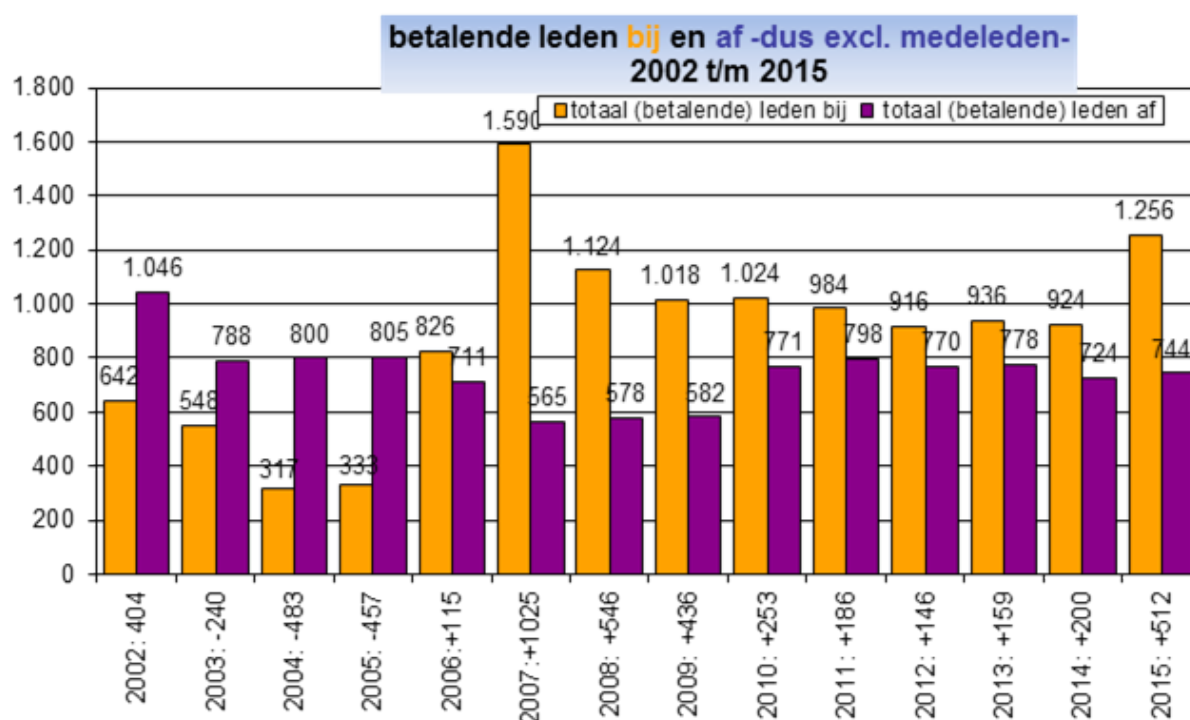
Voorts zijn er in totaal 69 nalatenschappen in behandeling geweest, waarvan er 15 nieuw in behandeling zijn genomen en 54 uit voorgaande jaren. In 2015 zijn er 23 zaken afgehandeld. Er is in totaal € 30.800 gedoneerd aan het Steunfonds.

In 2015 is het potentiële erfstatersbestand geactualiseerd en gedigitaliseerd.

5.2 Ledenwerving

Doelstelling in het *Meerjarenbeleidsplan 2012-2017* is een cumulatieve ledengroei naar 15.000 leden per 31 december 2016. In 2013 en 2014 werden de ambities voor de netto-ledengroei niet gerealiseerd. Ook in 2015 is de ambitie niet gerealiseerd. Toch staat 2015 op de tweede plaats van de afgelopen 10 jaar als het gaat om ledenwinst. Het aantal uitschrijvingen is min of meer gelijk gebleven, het aantal aanmeldingen was 35 procent hoger dan het jaar ervoor.

In 2015 zijn er 1256 nieuwe leden ingeschreven (in 2014 waren dit er 924). In 2015 hebben 744 leden zich uitgeschreven (in 2014 waren dit er 724). 34 procent van de uitschrijvingen was een gevolg van overlijdens en opnames in verpleeghuizen. 20 procent van de opzeggers had hiervoor een financiële reden. Deze percentages komen vrijwel overeen met de cijfers over 2014.

In het tweede kwartaal van 2015 zijn nieuwe radiospotjes opgenomen, waaronder een algemene spot en één voor het thema 'Onder ongelovigen'. Deze hebben meer direct effect gehad op de aanwas van nieuwe leden dan de specifieke radiospots, zoals *Freedom of Thought* en *Relatieviering*.

In 2015 zijn ongeveer even veel radio- en tv-spots ingezet als in 2014. Er is 20 procent minder advertenties geplaatst en er is meer online ingezet. Op de Hiswa is een videowall ingezet. In totaal zijn de radiospotjes in 2015 op 129 dagen te horen geweest, de tv-spotjes zijn bij Socutera uitgezonden op 23 dagen en er zijn 38 advertenties geplaatst. Vanaf juni zijn de verschillende radiospots ingezet, de tv-spot is als stopper op regionale zenders ingezet.

In 2014 gaf 47 procent van de nieuwe leden expliciet aan dat zij lid zijn geworden naar aanleiding van radio- of tv-spotjes, in 2015 is dit gestegen naar 60 procent. Het is nog steeds een goede manier om een groot aantal van onze *leads* te bereiken.

De landingspagina (*humanisme.nu*) waarnaar de wervingsspotjes en advertenties verwijzen is aangescherpt, zodat deze beter aansluit op de ledenwervingscampagne 'Als je vindt...', waarin de focus ligt op het humanistische geluid over onze vrijheidsrechten. In 2015 zijn twee keer zo veel aanmeldingen (nieuwe leden) binnengekomen via de website als in 2014.

In 2014 zijn we begonnen met het nabellen van nieuwe leden om te vragen naar hun inhoudelijke motivatie om lid te worden. In 2015 zijn we daarmee doorgedaan. De meeste leden die we spraken, maken zich zorgen over radicaliserende religies. De respondenten vinden het belangrijk een organisatie te steunen die een helder tegengeluid laat horen en een eigen visie heeft op 'goed samen leven'.

Vanaf 2015 kunnen mensen via iDEAL en PayPal doneren. Dit is ook de eerste stap om online betalen voor cursussen en evenementen mogelijk te maken. Gebruiksgemak staat daarbij voorop. Ook is de opvolging aan niet-leden na cursussen en evenementen herzien en vastgelegd, met als doel leden- en donateurswerving.

Er zijn stappen gemaakt in een betere aansluiting van Charibase (ledenadministratie) en Snelstart (financiële administratie), zodat de cijfers van de financiële administratie onderbouwd kunnen worden met de cijfers uit de ledenadministratie. In 2016 worden vervolgstappen gemaakt.

6. Financiën

Het boekjaar 2015 werd afgesloten met een negatief resultaat van € 975.495. Begroot was een negatief resultaat van € 652.340. Het extra negatieve resultaat komt vrijwel geheel door tegenvallende baten in het Steunfonds.

In de begroting van 2015 is rekening gehouden met € 1,2 miljoen en de feitelijke baten bedroegen ongeveer € 800.000 (De feitelijke baten in 2014 waren € 1,8 miljoen ten opzichte van begroot € 1,1 miljoen).

Het resultaat is conform de resultaatverdeling gemuteerd op de reserve als bron van inkomsten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen.

6.1 Baten

De inkomsten in 2015 waren lager dan begroot, te weten € 346.477. Deze daling wordt veroorzaakt door lagere baten uit fondsenwerving van € 479.937 en hogere baten uit beleggingen van € 133.460.

6.2 Lasten

De gerealiseerde lasten in 2015 waren lager dan begroot, te weten € 23.322.

6.3 Vermogen en beleggingen

Van de contributie-inkomsten is 20 procent bestemd voor de afdelingen. Dat bedrag wordt verdeeld naar rato van het aantal leden en afhankelijk van het 'eigen vermogen' van een afdeling. Is dat vermogen te hoog (de berekeningswijze hiervoor is vastgelegd in het huishoudelijk reglement), dan wordt geen contributie afgedragen.

In 2015 werd € 111.506 afgedragen aan 31 afdelingen. Drie afdelingen ontvingen geen contributie vanwege een te groot eigen vermogen, vijf afdelingen hebben een gedeeltelijke contributie-afdracht ontvangen.

Het Steunfonds draagt jaarlijks bij aan de exploitatie van het Humanistisch Verbond. In 2015 was deze structurele bijdrage € 1.520.000 en een extra bijdrage van € 275.000. Een eventueel surplus aan inkomsten uit nalatenschappen, reserves en andere schenkingen wordt belegd in obligaties, aandelen en deposito's. Het beheer van de beleggingsportefeuille ligt sinds 1 januari 2014 bij Triodos Bank. Het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille is defensief.

De bank acteerde in 2015 op basis van een mandaat om wijzigingen aan te brengen in de portefeuille binnen de marge van 75 procent vastrentende waarden (obligaties: minimum 60 procent, maximum 80 procent) en 25 procent aandelen (minimum 20 procent, maximum 30 procent).

Het rentepercentage dat het Steunfonds betaalt aan afdelingen van het Humanistisch Verbond die hun middelen hebben ondergebracht bij het Steunfonds was in 2015 1,76 procent tegenover 2,03 procent in 2014. De rente wordt berekend op basis van de

gemiddelde rentetarieven bij banken op 1 oktober van het boekjaar op vrij opneembare internet spaarrekeningen plus 1%-punt.

6.4 Resultaat spaar- en beleggingsvormen

Bedragen x € 1.000,-

Beleggingen

	2015	2014	2013	2012	2011
Obligatierente	145	92	149	128	141
Dividend	35	40	6	21	30
Gerealiseerd koersresultaat	28	69	69	121	-6
Ongerealiseerd koersresultaat	62	431	168	346	-128
Bruto beleggingsresultaat	270	632	392	616	37
Kosten beleggingen	37	33	31	37	34
Netto beleggingsresultaat	233	599	361	579	3
Rendement beleggingen	3,40%	9,32%	5,94%	10,34%	0,06%
Gemiddeld rendement 2011-2015 in % 5,81					
Gemiddeld rendement 2011-2015 in € 355					
Nettoresultaat liquide middelen	9	20	11	12	15

6.5 Functie en omvang continuïteitsreserve

Naast de financiering van het Humanistisch Verbond heeft het eigen vermogen ook de functie het risico van tegen- of wegvallende inkomsten op te vangen.

Met name de inkomsten uit nalatenschappen zijn hoogst onzeker: wanneer nalatenschappen vrijkomen en wat de omvang ervan zal zijn is volstrekt onvoorspelbaar. Ook is sprake van toenemende concurrentie bij het werven van nalatenschappen. Anders dan de baten zijn de kosten van Humanistisch Verbond/Steunfonds Humanisme in belangrijke mate als 'vast' te typeren. Eventuele noodzakelijke aanpassing van de kostenstructuur onder handhaving van de continuïteit van de organisatie vergt derhalve geruime tijd.

Het CBF hanteert als norm voor de continuïteitsreserve een bedrag van 1,5 keer de jaarlijkse uitvoeringskosten. Daarnaast is ruimte voor een bestemmingsreserve ten behoeve van de doelstelling.

De continuïteitsreserve bedraagt, exclusief bestemmingsreserves, zowel per 31 december 2015 als per 1 januari 2015 € 4.087.945.

De maximale omvang van de continuïteitsreserve is ultimo 2015 berekend op € 4.879.018.

6.6 Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

- De bestemmingsreserve *intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan* betreft een bestemmingsreserve ter dekking van de kosten voor extra impulsen om de doelen en ambities van het Meerjarenbeleidsplan te kunnen realiseren. Deze bestemmingsreserve ultimo 2014 van € 56.352 is in 2015 niet gemuteerd en zal in 2016 worden besteed.
- De bestemmingsreserve *dienstverlening afdelingen* betreft een reserve voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging, voor extra activiteiten voor/door afdelingen van het Humanistisch Verbond waarvoor de afdeling onvoldoende middelen heeft, en voor activiteiten in regio's waar geen afdeling bestaat. De reserve is afkomstig uit de middelen van opgeheven afdelingen. In 2015 werd aan deze reserve een bedrag van € 25.079 toegevoegd als gevolg van de opheffing van de afdelingen Betuwe, Brabant en Meppel/Steenwijk.
- De bestemmingsreserve *ziekteverzuim* is gevormd ter dekking van de kosten voor de vervanging van zieke werknemers in de toekomst. In 2015 is € 100.000 onttrokken aan deze bestemmingsreserve vanwege ziektevervangingskosten en komt daarmee op nul uit. Vanaf 2016 zal ziektevervangingskosten direct in de staat van baten en lasten worden verantwoord.
- De reservering ten behoeve van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden wordt beheerd door de *Stichting Vrienden van het Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden*. In 2015 werd het negatieve resultaat van de stichting van € 38.045 gemuteerd op deze bestemmingsreserve.

6.7 Bestemmingsfonds

Het fonds betreft de door derden geormerkte gelden. Per 1 januari 2015 was de stand van het bestemmingsfonds € 717.659. In 2015 is € 10.006 uitgegeven door afdelingen wat ook is onttrokken aan dit bestemmingsfonds. Per 31 december 2015 bedroeg de stand € 707.653. Het betreft € 34.034 ten behoeve van gewest Drenthe, € 2.685 ten behoeve van afdeling Assen, € 70.934 ten behoeve van afdeling Fryslân en € 600.000 ten behoeve van de afdeling Amsterdam.

7. Verantwoordingsverklaring

Sinds 1 januari 2016 is er een nieuwe erkenningsregeling *Goede Doelen* met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. Zowel het Humanistisch Verbond als het Steunfonds hanteren de SBF-code voor Goed Bestuur.

In de *Verantwoordingsverklaring* van het Humanistisch Verbond en het Steunfonds Humanisme wordt verwoord hoe inhoud wordt gegeven aan de principes van scheiding van functies, effectieve besteding van de middelen en van een heldere communicatie en omgang met belanghebbenden.

7.1 Toezicht en bestuur

De Algemene Ledenvergadering (ALV) houdt door middel van een jaarvergadering toezicht op het bestuurlijk functioneren.

In 2015 werden het *Jaarbeeld 2014* en de *Jaarrekening 2014* ter goedkeuring voorgelegd aan de ALV, die hiermee akkoord is gegaan. Tevens werd de ALV geïnformeerd over de inhoudelijke en financiële voortgang van 2015.

De jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur vond plaats op 10 januari 2015.

Het jaarlijkse beoordelingsgesprek van de voorzitter en algemeen secretaris met de directie heeft vanwege ziekte van de huidige directeur vanaf december 2014 niet plaatsgevonden.

Vrijwilligersbeleid

Het Humanistisch Verbond is een vereniging waarin veel vrijwilligers actief zijn, met name op lokaal niveau. De bestuursfuncties van deze afdelingen worden door vrijwilligers vervuld en ook de leden die lokale activiteiten organiseren, doen dit op vrijwillige basis.

De afdelingsbesturen werven nieuwe bestuursleden en vrijwilligers. De bestuursverkiezingen vinden op een vooraf aan alle leden aangekondigde ledenvergadering plaats.

Naast actieve vrijwilligers op lokaal niveau, is een aantal vrijwilligers betrokken bij de ontwikkeling en organisatie van landelijke activiteiten. In 2015 was dat onder andere de *Lezing+ Onder ongelovigen*.

We nodigen leden uit om actief mee te denken over en mee te werken aan de (beleids) doelstellingen van het Humanistisch Verbond, onder andere via bijeenkomsten voor een landelijke dag voor actieve leden en deelname aan het ledenpanel.

Vrijwilligers zijn WA-verzekerd tijdens de verrichting van werkzaamheden voor het Humanistisch Verbond.

De onkosten die door de vrijwilliger worden gemaakt voor de uitvoering van de activiteiten worden vergoed.

7.2 Effectieve besteding middelen

Besteding middelen

Uitgangspunten voor de besteding van de beschikbare middelen:

- Een maximale besteding ten gunste van de doelstelling.
- Het percentage middelen besteed aan de eigen fondswerving bedraagt geconsolideerd voor het Humanistisch Verbond en Steunfonds Humanisme maximaal 25 procent (CBF-norm).

In 2015 zag de verhouding van de totale bestedingen er als volgt uit:

- De totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie tot de totale baten waren in 2015 115,5 procent.
- De totale bestedingen aan de doelstelling in relatie met de totale lasten waren 80,9 procent.
- De kosten voor fondsenwerving in relatie tot de totale baten waren 18,5 procent. Dit is ruim onder de CBF-norm.
- De bestedingen voor beheer en administratie in relatie tot de totale lasten waren 6,5 procent.

De bestedingspercentages worden toegelicht in de *Jaarrekening* onder het hoofdstuk *Toelichting op de staat van baten en lasten*.

Voor een effectieve besteding van middelen worden elk jaar budgetten vastgesteld voor de diverse projecten en activiteiten. Op basis van financiële rapportages vindt drie keer per jaar een bespreking plaats tussen verantwoordelijke budgethouders en directie over de voortgang in de uitgaven. Dit kan leiden tot aanpassingen van de activiteiten of de budgetten. Afwijkingen van de budgetbegroting moeten vooraf worden gemeld aan de directie.

Daarnaast brengt de directie op basis van financiële rapportages drie keer per jaar verslag uit aan het bestuur over voortgang in de bestedingen en inkomsten. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden besproken en kunnen aanleiding zijn voor wijzigingen in beleid en uitvoering.

In 2015 is Big Ben - het systeem waarmee het totaal aantal gewerkte uren wordt geregistreerd - geactualiseerd. Het resultaat daarvan is dat het tijdschrijven vereenvoudigd is met ingang van 2016.

Financieel beheer afdelingen

Afdelingen dienen jaarlijks een werkplan in met een begroting en leggen verantwoording af over de bestedingen door middel van een balans- en exploitatierekening. Alle afdelingen hebben hun financiële jaarverantwoording ingediend over het jaar 2015. Op 6 juni 2015 vond het jaarlijkse penningmeestersoverleg plaats. Het belangrijkste onderwerp was de nieuwe financieringswijze van afdelingen vanaf 1 januari 2016 en de eerste ervaringen met de financiering van een landelijk (dekkend) aanbod van verenigingsactiviteiten.

In 2015 is een verkenning gedaan naar de overstap van beheer van afdelingsvermogens naar een duurzame bank. Afdelingsbestuurders hebben daarom gevraagd. Eind 2015 zijn de voorbereidingen gedaan voor een overstap van beheer van afdelingsvermogens in 2016 naar de Triodos bank.

7.3 Communicatie met belanghebbenden

Het Humanistisch Verbond verenigt mensen die zich herkennen in het humanisme, waaronder vrijzinnigen, atheïsten, agnosten en seculieren. We bieden mensen kennis en mogelijkheden om op hun eigen manier zin te geven aan hun leven en bij te dragen aan een humane samenleving.

Onze belanghebbenden zijn:

- De ledendonateurs en erfstellers, waaronder actieve leden: afdelingsbesturen, activiteitencommissies, ledengroepen (*supporters*).
- Mensen die geïnteresseerd zijn in het humanisme, waaronder deelnemers aan cursussen, bezoekers van evenementen en lezingen en lezers van onze uitingen, waaronder de HV-Nieuwsbrief (*leads*).
- 'Afnemers' van humanistische diensten, zoals relatievieringen, humanistisch geestelijke begeleiding en het executeurschap.

In 2015 hebben we vier thema's ('Liefde & relaties', 'Vrijheid van meningsuiting' (*Freedom of Thought*) en 'Veraf/dichtbij - Macht/onmacht') uitgewerkt en bij hen onder de aandacht gebracht.

De manier waarop we dat deden varieerde: van persberichten, ingezonden (opinie) artikelen over vrije meningsuiting in Nederland en daar buiten, vier ledentijdschriften *Human*, een documentaire (*Onder ongelovigen*), brieven aan de Tweede Kamer en ambassadeurs over *Freedom of Thought*. Ook hebben we het thema 'Andere manieren van vriendschapsrelaties om aan na te kunnen laten' op de politieke agenda gezet. Tot slot schreven we vele webartikelen over de vier thema's.

De thema's stonden ook centraal bij activiteiten en bijeenkomsten zoals de Van Praagprijs-uitreiking aan Adelheid Roosen, onze Lezingen+ Onder ongelovigen, de Socrateslezing en een extra cursus All You Need Is Love, waarvoor we flink media-aandacht kregen. Bij al die activiteiten maakten we allerlei uitingen om bezoekers te werven en ermee naar buiten te treden.

Daarnaast brachten we op verschillende manieren onze humanistische diensten onder de aandacht, zoals het executeurschap, relatievieringen en humanistisch geestelijke begeleiding. Dat deden we met mailings, advertenties en *free publicity*. Bovendien verscheen in *Het Parool* een opinieartikel over humane ouderenzorg. In 2015 hebben de leden vier keer het ledentijdschrift *Human* ontvangen. Leden ontvangen ook geprinte nieuwsbrieven van de afdeling waarvan ze deel uitmaken.

Website

Via de website www.humanistischverbond.nl kunnen leden en geïnteresseerden zich informeren over het humanistische geluid, nieuws en actualiteiten. Bezoekers van de website reageren ook op artikelen en berichten. De trend is dat het aantal bezoekers elk jaar met minstens 10 procent stijgt. Deze trend zet in 2015 door.

Bezoekers en paginaviews

Het aantal bezoekers steeg met 12 procent naar 133.009. Het aantal pagina's dat werd bezocht steeg met 1 procent naar 562.505. De verwachting is dat deze trend doorzet in 2016 en volgende jaren. Naast de website van het Humanistisch Verbond blijft de website van de Humanistische Canon ook onverminderd hoge aantallen bezoekers trekken; in 2015 waren dat er zo'n 170.000.

Verdeling tussen nieuws, blog en agenda

Nieuws is een belangrijke 'trekker' van bezoek naar de site. De nieuwspagina's zorgen voor 22 procent van het totaal aan geraadpleegde pagina's (3 procent meer dan in 2014). De agendapagina's zorgen voor 17 procent van het totaal aan geraadpleegde pagina's (een stijging van 9 procent). Blogs zorgen voor 2 procent van het totaal aan geraadpleegde pagina's.

Nieuwsbrief

Leden en geïnteresseerden kunnen zich abonneren op een tweewekelijkse nieuwsbrief. Door verschillende marketingacties is het aantal abonnees gestegen naar 8.500 (tegenover 7.500 eind 2014). De helft van de abonnees is lid, de andere helft dus niet. De nieuwsbriefmodule wordt ook gebruikt voor mailingen over evenementen (Socrateslezing, Lezing+, Ledendag) en cursussen. De nieuwsbrief is een belangrijke trekker van verkeer naar onze nieuwspagina's blijkt uit de statistieken.

Vereniging

Voor de lokale activiteiten, zoals humanistische cafés, lezingen en cursussen kunnen leden terecht op de afdelingspagina's van de website en voor ondersteuning bij hun activiteiten. In 2015 zijn we gestart met een pilot (vijf afdelingen), zodat afdelingen ook zelf nieuwsbrieven kunnen gaan versturen. In het voorjaar van 2016 zullen de eerste resultaten daarvan bekend worden.

Sociale media

Op Twitter steeg het aantal volgers van 2.600 naar 3.200. Het aantal vind-ik-leuks van onze Facebookpagina steeg van 2.000 naar 3.050. Op het YouTube-kanaal werden de video's in totaal 12.500 keer weergegeven. De totale weergavetijd is 125.838 minuten, een stijging van 171 procent ten opzichte van 2014. Er zijn 74 abonnees bijgekomen en 11 afgemeld. Eind 2015 zijn er 180 personen geabonneerd op ons kanaal.

8. Bestuur en directie

8.1 Humanistisch Verbond

Bestuursleden hebben een zittingstermijn van vier jaar en kunnen maximaal één keer worden herbenoemd. Voor bestuursleden benoemd voor 2009 geldt een overgangsregeling.

Bestuurswisselingen vinden plaats overeenkomstig een rooster van aftreden. Alle bestuursleden zijn actief op onbezoldigde basis. Zij kunnen onkosten declareren op basis van specificaties. De voorzitter ontvangt per kwartaal een vaste onkostenvergoeding voor reis-, verblijf-, onkosten en representatie. Aan bestuurders worden geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

Het bestuur van het Humanistisch Verbond bestaat op 31 december 2015 uit:

Boris van der Ham, voorzitter

Voorzitter sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: woordvoerder/representatie Humanistisch Verbond, visie, vertegenwoordiging Humanistisch Verbond in Algemene Vergadering Humanistische Alliantie.

Functie dagelijks leven: ondernemer en schrijver.

Nevenfuncties:

- Juryvoorzitter Ziggo Tv-beelden
- Voorzitter 'Vrienden van de JD'
- Voorzitter Niekamp
- Voorzitter Vereniging Afvalbedrijven
- Voorzitter UNESCO werelderfgoed Nederland
- Voorzitter CJP
- Voorzitter Combo
- Lid mensenrechtencommissie Liberaal International
- Lid Raad van Advies Kamp Westerbork
- Commissielid Fonds 21
- Bestuurslid ACT

Magdeleen Sturm, algemeen secretaris

Algemeen secretaris sinds november 2007; definitief aftredend 2017.

Portefeuille: personeel en organisatie.

Functie dagelijks leven: algemeen directeur Lysias Consulting Group

Nevenfuncties:

- Voorzitter RVT vereniging Human (Humanistische Omroep)
- Bestuurslid Ars Donandi (koepelstichting van vermogensfondsen)
- Redactielid Managementsite
- Voorzitter van de Commissie van toelating van de ROA (Raad voor Organisatieadviesbureaus)
- Lid van het Kwaliteitsteam Des Beemsters

Leon Benders, penningmeester

Penningmeester sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: financiën/CBF-keur, Steunfonds Humanisme.

Functie dagelijks leven: manager engineering Liandon, Arnhem

Nevenfuncties:

- Verenigingsraad Natuurmonumenten
- Penningmeester Raad van Toezicht Bibliotheek Hilversum
- Bestuurslid Stichting Steunfonds Humanisme
- Lid ledenraad Rabobank Gooi en Vechtpassen

Miranda Meijerman, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: verenigingszaken, Jong HV.

Functie dagelijks leven: Business Consultant bij Eiffel

Nevenfunctie: Bestuurslid stichting Socrates

Marieke Cambeen, algemeen bestuurslid

Algemeen bestuurslid sinds november 2012; aftredend 2016; definitief aftredend 2020.

Portefeuille: marketing, werving en communicatie.

Functie dagelijks leven: uitgever.

Nevenfunctie: Lid Raad van Toezicht ROC Mondriaan

Per december 2015 zijn benoemd:

Caroline Suransky, algemeen bestuurslid

Aftredend 2019; definitief aftredend 2023.

Portefeuille: visie en internationaal.

Functie dagelijks leven: universitair Docent Universiteit voor Humanistiek.

Nevenfuncties:

- Research Fellow, Institute for Reconciliation and Social Justice, University of the Free State, Zuid-Afrika
- Lid redactieraad Waardenwerk

Mart Vogels, algemeen bestuurslid

Aftredend 2019; definitief aftredend 2023.

Portefeuille: humanistische diensten.

Functie dagelijks leven: gepensioneerd.

8.2 Directie

Het (landelijk) bestuur werd in zijn functie ondersteund door een bezoldigde directie. Deze is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering en stuurt de uitvoeringsorganisatie (landelijk bureau) aan. De directie kan daarnaast bepaald beleid vaststellen, waarna het bestuur dat beleid dient goed te keuren. De verantwoordelijkheid van de directie is vastgelegd in een directiestatuut.

Directie: Ineke de Vries

Nevenfuncties:

- Lid Dagelijks Bestuur Humanistische Alliantie (vicevoorzitter en secretaris)
- Voorzitter Programmaraad Humanistische Omroep Stichting (HUMAN)
- Lid Bestuur Stichting Socrates
- Lid Raad van Toezicht Interartlab

Salariëring geschiedt volgens de *CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening*

De directeur heeft een aanstelling van 36 uur (= fulltime) voor onbepaalde tijd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het Humanistisch Verbond de *Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht* (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij het Humanistisch Verbond vond plaats door het bestuur op basis van het advies van bureau Conclusion. Dit leidde tot een inschaling in schaal 13 van de *CAO Welzijn*.

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroeg € 119.989 (1 fte/12 maanden) De beloning bleef binnen de geldende maxima. In 2015 werd vanwege afwezigheid een interim-directeur ingezet voor 12 maanden. De totale betaalde vergoeding van € 117.781 incl. btw is marktconform voor interim-directieleden en het Humanistisch Verbond voldeed aan de voorwaarden die met betrekking tot de inzet van een interim-directeur (niet in loondienst) in de regeling zijn opgenomen.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van € 144.000 per jaar.

De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de *Jaarrekening* onder de toelichting op de lastenverdeling bij de personeelskosten toegelicht.

Wegens ziekte is Ineke de Vries vervangen door interim-directeur Wilma van Vuuren. Zij heeft zich vooral gericht op de interne organisatie. Het bestuur heeft externe taken van De Vries deels overgenomen.

9. Beleid en begroting 2016

9.1 Beleid 2016

In 2016 werkt het Humanistisch Verbond voor het vijfde jaar aan de uitvoering van het *Meerjarenbeleidsplan 'Inspireren en Verbonden 2012-2017'*. Dit jaar, 2016, staat vooral in het teken van evalueren van wat we in gang hebben gezet en het maken van een nieuw meerjarenbeleidsplan voor de periode 2017-2022.

In 2016 is het werken met vier jaarthema's goed doorgevoerd, waardoor er focus in samenwerking en betere zichtbaarheid op specifieke thema's ontstaat. Daarnaast wordt meer aandacht gegeven aan de actualiteit. Dit versterkt de zichtbaarheid in het publieke domein en hierdoor wordt het mogelijk vanuit de levensbeschouwelijke inhoud een agenderende rol te gaan spelen. Het Humanistisch Verbond is gesprekspartner daar waar onze kernwaarden in het geding zijn.

De samenwerking met externe partijen, binnen en buiten de humanistische organisaties, wordt geïntensiveerd en daarmee het netwerk uitgebreid.

Actieve *communities* rondom de thema's 'Islam in Nederland', 'Vergankelijkheid' en 'Opvoeding/bildung' worden opgebouwd.

We vragen aan verschillende belangengroepen ons te helpen met het schrijven van het meerjarenbeleidsplan. Zo worden er gesprekken gevoerd met stakeholders en regionale ledenbijeenkomsten georganiseerd. Ook wordt met studenten van de Universiteit van Humanistiek gesproken en wordt een onderzoek uitgevoerd bij het ledenpanel. Het nieuwe meerjarenbeleidsplan wordt vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering (ALV) in november 2016.

9.2 Risico's 2016

Doelstellingen

Uit het klantonderzoek van Newcom van 2013 blijkt dat supporters (leden) en *leads* (degenen die overwegen zich met het Humanistisch Verbond te verbinden) het Humanistisch Verbond associëren met maatschappelijk betrokken, betrouwbaar, inspirerend, deskundig, open en met goede kwaliteit. Minder van toepassing zijn: vernieuwend, aantrekkelijk, klantvriendelijk en klantgericht, terwijl dit juist kenmerken zijn die in deze tijd van belang zijn om mensen te binden.

Om de belangstelling voor het humanisme te vergroten zijn in 2015 activiteiten georganiseerd die beter aansluiten bij de vraag. Zo heeft de documentaire *Onder ongelovigen* en de daarbij horen Lezingen+ en (lokale) media aandacht effect gehad op de ledengroei. 2015 was een goed jaar. Om de ledengroei in 2016 te vergroten, worden nieuwe activiteiten ingezet als online marketing, werving van leden bij de warme doelgroep Human-leden en aandacht voor 'leden werven leden'.

Het doel is netto 750 leden meer dan in 2015. Risico is dat we er onvoldoende in slagen om de interesse die er is in het humanisme te verzilveren in donaties en lidmaatschap, omdat we onvoldoende ondernemend zijn in onze aanpak.

Beheer vermogen

Een ander risico voor het vermogen van het Humanistisch Verbond is vooral de grilligheid van de opbrengsten van de beleggingen. Met name de waardeveranderingen van obligaties en aandelen zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de ontwikkelingen op de effectenmarkten. Dit stelt hoge eisen aan de kwaliteit van het vermogensbeheer. Per 1 januari 2014 is het vermogensbeheer opgedragen aan Triodos Bank.

Deze bank voert een beleid dat marktconform financieel rendement combineert met het bevorderen van duurzame ontwikkelingen. De gelden zijn defensief en duurzaam belegd. De behaalde rendementen zijn in lijn met de ontwikkelingen op de obligatie- en aandelenmarkten. Door de extreem lage rente is het beleggingsklimaat matig te noemen en de volatiele aandelenmarkten brengen extra risico met zich mee, daarom zijn de aangehouden liquiditeiten relatief hoog te noemen.

De inkomsten uit nalatenschappen zijn onzeker: het is onvoorspelbaar wanneer mensen overlijden en wat de hoogte van hun nalatenschap zal zijn.

Steeds meer goededoelenorganisaties richten zich op het werven van nalatenschappen, zowel met als zonder de dienst Executive. Dat betekent dat het Humanistisch Verbond en het Steunfonds Humanisme meer en meer gaan concurreren met andere fondsenwervende organisaties. Daarom hebben we in 2015 meer ingezet op het werven van nalatenschappen via de interne en externe media.

Beheer financiën afdelingen

Afdelingen beschikken over eigen financiële middelen waarover zij aan het eind van het boekjaar verantwoording afleggen. Zij worden geacht een toelichting te geven bij 10 procent afwijking ten opzichte van de begroting. De meest voorkomende reden voor het niet uitvoeren van activiteiten is de beperkt beschikbare menskracht.

Gedurende het boekjaar bestaat in 2015 (nog) geen inzicht in de bestedingen van de afdelingen. Gezien de omvang van het bedrag in relatie tot het aantal afdelingen, wordt het risico op onjuiste bestedingen aanvaardbaar geacht.

Jaarlijks vindt bij 5 tot 7 door de accountant te bepalen afdelingen een uitgebreide controle plaats op de in- en uitgaven.

Een aantal afdelingen vindt het moeilijk om goed te begroten en vindt het lastig om buiten de begroting om activiteiten te ontplooiën. Afdelingen met weinig middelen vinden het organiseren van grotere activiteiten risicovol. Daarom is er nu een landelijk 'activiteitenfonds', waar afdelingen op eenvoudige wijze een aanvraag voor kunnen doen. Dit activiteitenfonds wordt jaarlijks voor een deel gevuld door bijdragen uit de contributies en eventuele vermogensoverschotten van afdelingen.

Het eigen vermogen van een afdeling wordt met ingang van 2016 gemaximeerd tot 1,5 maal de gemiddelde werkorganisatiekosten van de afgelopen twee jaar. Dit is vastgesteld op de ALV van 20 november 2015.

In het voorjaar van 2016 is gestart met de overstap voor de afdelingen van de ING naar de Triodos Bank.

Interne organisatie

Op 1 januari 2016 is de nieuwe directeur van start gegaan. In de eerste maanden van 2016 is het proces van functieomschrijvingen en functiewaarderingen afgerond, waardoor de basis in het personeelsbestand nu op orde is. Wel heeft de organisatie te maken met een hoge uitval, twee langdurig zieken en iemand die uitvalt wegens persoonlijke omstandigheden. De gedeeltelijke vervanging van deze medewerkers heeft financiële consequenties en er bestaat een risico dat onze doelen hierdoor niet worden gerealiseerd. In 2016 zullen ook twee bestuursleden worden vervangen. Het gaat om de positie van de secretaris en het bestuurslid Marketing en Communicatie.

Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van het gevoerde beleid. Het bestuur is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst in 2015 adequaat hebben gewerkt.

Operationele en financiële risico's (prijs-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden per kwartaal geanalyseerd. Bestuur en directie bewaken per kwartaal de financiële positie en stellen deze bij op basis van hun inschatting van de financiële risico's.

9.3 Begroting 2016

Baten

Baten uit fondsenwerving	2.607.512
Rentebaten en baten uit beleggingen	119.500
Totaal baten	2.727.012

Lasten

Besteed aan doelstellingen	2.674.476
Werving baten:	
Kosten eigen fondsenwerving	496.025
Kosten van beleggingen	34.000
Beheer en administratie	
Kosten beheer en administratie	208.263
Totale lasten	3.412.764
Resultaat boekjaar	- 685.752

10. Ondertekening bestuur

Amsterdam,

Boris van der Ham
Voorzitter

Leon Benders
Penningmeester

Jaarrekening **2015**

JAARREKENING 2015

BALANS PER 31 DECEMBER 2015 (na resultaatverdeling)

	31 december 2015		31 december 2014	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa		<u>22.950</u>		<u>22.635</u>
		22.950		22.635
Vorderingen en overlopende activa	750.931		1.960.089	
Effecten	6.901.091		6.856.556	
Liquide middelen	<u>1.595.478</u>		<u>1.739.874</u>	
		9.247.500		10.556.519
Totaal activa		<u><u>9.270.450</u></u>		<u><u>10.579.154</u></u>
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	4.087.945		4.087.945	
Reserve bron van inkomsten	3.257.481		4.116.189	
Bestemmingsreserves	<u>642.120</u>		<u>748.900</u>	
		7.987.546		8.953.034
<i>Fondsen</i>				
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten		707.653		717.659
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>575.251</u>		<u>908.461</u>
Totaal passiva		<u><u>9.270.450</u></u>		<u><u>10.579.154</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2015

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
BATEN:			
Baten uit eigen fondsenwerving	1.998.724	2.478.661	3.066.615
Rente en baten uit beleggingen	278.460	145.000	651.125
Som der baten	<u>2.277.184</u>	<u>2.623.661</u>	<u>3.717.740</u>
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen	2.631.016	2.500.708	2.367.489
Werving baten:			
Kosten eigen fondsenwerving	370.536	543.742	340.828
Kosten van beleggingen	37.168	34.000	33.197
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	213.959	197.551	187.006
Som der lasten	<u>3.252.679</u>	<u>3.276.001</u>	<u>2.928.520</u>
Resultaat boekjaar	<u>-975.495</u>	<u>-652.340</u>	<u>789.220</u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie bestemmingsreserve Jong HV	6.186		9.467
Mutatie bestemmingsreserve ziekteverzuim	-100.000		14.318
Mutatie bestemmingsreserve dienstverlening afdelingen	25.079		7.134
Mutatie bestemmingsreserve intensivering uitvoering MJB	0		-49.101
Mutatie bestemmingsreserve St. Vrienden van afd. Haaglanden	-38.045		-30.276
Mutatie reserve bron van inkomsten	-858.708		0
Mutatie continuïteitsreserve	0		239.114
Mutatie bestemmingsfonds erfenissen en legaten	-10.006		598.564
	<u>-975.495</u>		<u>789.220</u>

KASSTROOMOVERZICHT

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Resultaat	-975.495	789.220
Aanpassing voor:		
Afschrijving	6.949	6.142
Rentebaten en -lasten	6.996	-5.088
	<u>13.945</u>	<u>1.054</u>
Verandering in werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	1.209.159	-370.912
Mutatie nog te ontvangen interest	-6.320	36.079
Mutatie kortlopende schulden	-333.210	84.978
Ongerealiseerd koersresultaat effecten	-62.122	-430.801
	<u>807.507</u>	<u>-680.656</u>
KASSTROOM UIT PRIMAIRE ACTIVITEITEN	-154.043	109.618
Ontvangen interest	15.022	-16.361
Betaalde interest	-15.698	-14.630
	<u>-676</u>	<u>-30.991</u>
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	-154.719	78.627
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings in materiële vaste activa	-7.264	-18.518
Desinvesteringen van materiële vaste activa	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-7.264</u>	<u>-18.518</u>
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Aankopen effecten	-1.607.957	-5.721.775
Verkopen effecten	<u>1.625.544</u>	<u>5.719.706</u>
	17.587	-2.069
Netto- kasstroom	<u>-144.396</u>	<u>58.040</u>
HET VERLOOP VAN DE LIQUIDE MIDDELEN IS ALS VOLGT:		
Stand per 1 januari	1.739.874	1.681.834
Stand per 31 december	1.595.478	1.739.874
Mutatie liquide middelen	<u>-144.396</u>	<u>58.040</u>

Een kasstroomoverzicht is een overzicht van de geldmiddelen die in de verslagperiode beschikbaar zijn gekomen en van het gebruik dat van deze geldmiddelen is gemaakt. Tot de geldmiddelen worden gerekend de kasmiddelen, tegoeden op bankrekeningen, direct opeisbare deposito's en op korte termijn zeer liquide activa. Deze laatste bestaan uit beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardevermindering kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Daar de effecten niet eenvoudig om te zetten zijn in liquide middelen zijn deze niet meegenomen in dit kasstroomoverzicht.

ALGEMENE TOELICHTING EN GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening omvat de financiële gegevens van de Verslaggevende eenheid Humanistisch Verbond gevestigd statutair gevestigd in Utrecht. De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 voor Fondsenwervende Instellingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De Richtlijn 650 beoogt inzicht te verschaffen in de verwerving van fondsen en de daadwerkelijke besteding aan het doel waarvoor de fondsen zijn geworven. Daarnaast past de verslaggevende eenheid de regelingen 'Beloning directeuren' en 'Financieel beheer goede doelen' van Goede Doelen Nederland (GDN, voorheen Vereniging Fondsenwervende Instellingen - VFI) toe.

Het Humanistisch Verbond is een levensbeschouwelijke vereniging die zich ten doel stelt:

1. allen te verenigen die instemmen met het humanistisch beginsel; dat wil zeggen met menselijke vermogens het leven en de wereld trachten te begrijpen, waarbij wezenlijk voor de mens wordt geacht zijn vermogen tot onderscheidend oordelen waarvoor niets of niemand buiten hem verantwoordelijk kan worden gesteld. Daarbij is ook het nemen van verantwoordelijkheid voor zijn/haar omgeving van essentieel belang. Centrale waarden zijn zelfbeschikking, vrijheid, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid;
2. een centrum te zijn voor verdieping, verspreiding en verdediging van de humanistische levensbeschouwing;
3. activiteiten te ontwikkelen of deel te nemen aan activiteiten van anderen die bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en de samenleving.

Het Humanistisch Verbond heeft met meerdere organisaties op humanistische grondslag een relatie. In de meeste gevallen is er sprake van een relatie op 'afstand'. Dergelijke organisaties, veelal stichtingen, zoals Stichting Huisvesting Humanistisch Verbond Groningen, Stichting Humanistische Uitvaartbegeleiding, de Humanistische Omroep, Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs, Stichting HVO Primair, de Universiteit voor Humanistiek, Stichting Socrates, het Humanistisch Historisch Centrum, zijn weliswaar op humanistische grondslag georganiseerd, maar functioneren volledig zelfstandig en hebben eigen, specifieke doelstellingen die los staan van het Humanistisch Verbond. Het Verbond is in het verleden vaak betrokken geweest als (mede-) oprichter van deze stichtingen en heeft meestal het benoemingsrecht van leden van het bestuur.

Met enkele andere organisaties/stichtingen is de relatie intensiever. Niet alleen is sprake van benoeming van de bestuurders door het Verbond (of één van de afdelingen), maar het doel van deze stichtingen is eigenlijk alleen het (financieel) ondersteunen van het werk van het Humanistisch Verbond (soms specifiek in één van de afdelingen) en beheren van het daartoe in de stichting bijeengebracht vermogen.

In de statuten van deze stichtingen is bepaald dat in geval van liquidatie het vermogen aan het Humanistisch Verbond (en/of één van de afdelingen) toevalt.

Dergelijke stichtingen worden vanwege deze sterke verbondenheid met het Humanistisch Verbond in de samengevoegde jaarrekening meegeconsolideerd. Het gaat om de volgende stichtingen:

- De Stichting Steunfonds Humanisme
- De Stichting Vrienden van Humanistisch Verbond afdeling Haaglanden

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2015.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor zover niet anders is vermeld wordt een actief in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie. Alle financiële informatie wordt in hele euro's opgenomen.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten effecten, overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij een eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. De organisatie maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten). Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindervingsverliezen

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.'

Materiële vaste activa:

De inventaris, computerapparatuur en overige installaties worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- inventaris 20%
- computerapparatuur en -programmatuur 20%
- overige installaties 20%

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de, continuïteitsreserve, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd.

Bestemmingsreserves betreffen middelen die zijn verkregen met een door het bestuur aangegeven specifieke bestemming. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen, een inschatting van het totaal van de uitgaven en een inschatting in welk jaar de uitgaven zullen worden gedaan. Op de bestemmingsreserves berust geen verplichting. De beperkte bestedingsmogelijkheid is aangegeven door het bestuur.

Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door derden is vastgesteld, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De waardering van kortlopende schulden en overlopende passiva is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Baten uit eigen fondsenwerving

De baten uit eigen fondsenwerving worden verantwoord voor het door de instelling ontvangen bedrag zonder dat de door de eigen organisatie gemaakte kosten in mindering zijn gebracht. Bijdragen van leden en giften en schenkingen worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen.

Nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Rentebaten en beleggingsopbrengsten worden bruto verantwoord onder de post 'baten uit beleggingen'. De kosten van beleggingen, zoals bankkosten en kosten van beheer door derden en de eigen organisatie worden afzonderlijk in de staat van baten en lasten verantwoord onder 'kosten beleggingen'.

Personeel

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De vereniging heeft voor haar werknemers een pensioenregeling welke is ondergebracht bij een pensioenfonds. Dit is een toegezegde pensioenregeling maar is verwerkt in de jaarrekening als een toegezegde bijdrageregeling. Dat wil zeggen dat de vereniging geen verplichting heeft tot het voldoen van aanvullende premies in geval van een tekort bij het Pensioenfonds anders dan de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar. De premies zijn als lasten opgenomen in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Leasing/Huur

De verslaggevende eenheid kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leases (huur)

Als de verslaggevende eenheid optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de marktprijs.

Kostentoe rekening

Kosten worden toegerekend aan de doelstelling, werving baten en beheer en administratie op basis van de volgende maatstaven:

- * Direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend
- * De indirect niet direct toerekenbare kosten (zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten) worden verdeeld op basis van een procentuele verdeling die tot stand komt aan de hand van een urenregistratiesysteem op persoonsniveau wat gehanteerd wordt binnen de organisatie.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA**Materiële vaste activa**

	Computers	Overige Inventaris	Totaal 2015	Totaal 2014
	€	€	€	€
<i>1 januari 2015</i>				
Aanschaffingswaarden	43.409	78.795	122.204	103.686
Cumulatieve afschrijvingen	25.311	74.258	99.569	93.427
Boekwaarden 1 januari	<u>18.098</u>	<u>4.537</u>	<u>22.635</u>	<u>10.259</u>
Mutaties				
Investeringsen	7.264	0	7.264	18.518
Desinvesteringsen	0	0	0	0
Afschrijvingen	5.674	1.275	6.949	6.142
Totaal mutaties	<u>1.590</u>	<u>-1.275</u>	<u>315</u>	<u>12.376</u>
<i>31 december 2015</i>				
Aanschaffingswaarden	50.673	78.795	129.468	122.204
Cumulatieve afschrijvingen	30.985	75.533	106.518	99.569
Boekwaarden 31 december	<u>19.688</u>	<u>3.262</u>	<u>22.950</u>	<u>22.635</u>

Alle activa zijn primair benodigd voor de bedrijfsvoering.

De historische aanschafwaarde van de volledig afgeschreven materiële vaste activa bedraagt € 90.912 per 31 december 2015.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	1.308	33.261
Interest obligaties	95.157	101.477
Nog te ontvangen legaten, erfstellingen, notariële schenkingen	628.881	1.762.795
Nog te ontvangen pensioenpremies	0	284
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>25.585</u>	<u>62.272</u>
	<u>750.931</u>	<u>1.960.089</u>

De nog te ontvangen legaten, erfstellingen en notariële schenkingen bestaan uit een groot aantal afzonderlijke ingeschatte posten. De voorziening voor eventuele oninbaarheid bedraagt evenals in 2014 nihil. Een deel van de nog te ontvangen nalatenschappen kan mogelijk een doorlooptijd hebben van 1 a 2 jaar.

Onder de overige vorderingen is een bedrag opgenomen van € 6.954 inzake voorgeschoten bedragen met betrekking tot afhandeling van nalatenschappen.

	<u>2015</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>	<u>2014</u>
	€	%	€	%
Effecten				
Obligaties	4.711.605	68%	4.660.553	68%
Aandelen	2.189.486	32%	2.196.003	32%
	<u>6.901.091</u>	<u>100%</u>	<u>6.856.556</u>	<u>100%</u>

De genoemde percentages zijn gebaseerd op een portefeuilleweging exclusief bij de vermogensbeheerder beschikbaar gestelde liquiditeiten.

	Obligaties	Aandelen	<u>Totaal</u>	<u>Totaal</u>
			2015	2014
Stand per 1 januari	4.660.553	2.196.003	6.856.556	6.423.686
Aankopen	1.100.911	507.046	1.607.957	5.721.775
Verkopen	936.185	689.359	1.625.544	5.719.706
Koersresultaat ongerealiseerd	-113.674	175.796	62.122	430.801
Stand per 31 december	<u>4.711.605</u>	<u>2.189.486</u>	<u>6.901.091</u>	<u>6.856.556</u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Liquide middelen		
ING-Bank	100.193	744.507
Rabobank	478.029	161.110
ABN Amro/Triodos	806.069	603.879
Liquide middelen Afdelingen	<u>211.187</u>	<u>230.378</u>
	<u>1.595.478</u>	<u>1.739.874</u>

Per 31 december 2015 zijn alle liquide middelen direct opvraagbaar.

PASSIVA**Reserves**

	Totaal 2015	Totaal 2014
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	4.087.945	3.848.831
Mutatie via resultaatbestemming	0	239.114
Stand per 31 december	<u>4.087.945</u>	<u>4.087.945</u>

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De CBF norm is maximaal 1,5 keer de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 4.879.018.

	Totaal 2015	Totaal 2014
	€	€
Reserve als bron van inkomsten		
Stand per 1 januari	4.116.189	4.116.189
Mutatie via resultaatbestemming	-858.708	0
Stand per 31 december	<u>3.257.481</u>	<u>4.116.189</u>

Deze reserve is ontstaan uit de continuïteitsreserve. Omdat de hoogte van de continuïteitsreserve maximaal 1,5 keer de jaarlijkse organisatiekosten mag zijn is voor het meerdere een reserve als bron van inkomsten gevormd ter dekking van de doelstellingen.

	2015	2014
	€	€
Bestemmingsreserves zijn:		
Stand per 1 januari	748.900	797.358
Mutatie via resultaatbestemming	-106.780	-48.458
Stand per 31 december	<u>642.120</u>	<u>748.900</u>

Bestemmingsreserves zijn:

	2015	2014
	€	€
<i>Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan</i>		
Stand per 1 januari	56.352	105.453
Mutatie via resultaatbestemming	0	-49.101
Stand per 31 december	<u>56.352</u>	<u>56.352</u>

Dienstverlening afdelingen

Stand per 1 januari	36.134	29.000
Mutatie via resultaatbestemming	25.079	7.134
Stand per 31 december	<u>61.213</u>	<u>36.134</u>

Jong HV

Stand per 1 januari	11.796	2.329
Mutatie via resultaatbestemming	6.186	9.467
Stand per 31 december	<u>17.982</u>	<u>11.796</u>

	2015	2014
	€	€
<i>Ziekteverzuim</i>		
Stand per 1 januari	100.000	85.682
Mutatie via resultaatsbestemming	-100.000	14.318
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>100.000</u>
<i>St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden</i>		
Stand per 1 januari	544.618	574.894
Mutatie via resultaatsbestemming	-38.045	-30.276
Stand per 31 december	<u>506.573</u>	<u>544.618</u>
Totaal bestemmingsreserve	<u><u>642.120</u></u>	<u><u>748.900</u></u>

De bestemmingsreserves betreffen door het bestuur geormerkte gelden voor specifieke doeleinden. Het zijn geen verplichtingen aan derden.

Intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan: Deze bestemmingsreserve is een reserve ter dekking van de kosten voor extra impulsen om de doelen en ambities van het MJB te realiseren. Deze reserve zal besteed worden in 2016.

Dienstverlening afdelingen: Deze bestemmingsreserve is ontstaan uit de ontvangen gelden van opgeheven afdelingen voor nieuwe ontwikkelingen binnen de vereniging ten behoeve van de afdelingen en actieve leden (vrijwilligersbeleid).

Jong HV: De eventuele overbesteding of onderbesteding in enig jaar van de realisatie ten opzichte van de begroting wordt onttrokken of toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Ziekteverzuim: Deze bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de vervanging van zieke werknemers in de toekomst. In 2015 zijn de kosten voor vervanging van de directeur ten laste van deze reserve gebracht voor een bedrag van 94.057. Het restant ad € 5.943 is vrijgevallen ten gunste van de reserve bron van inkomsten. Vanaf 2016 zullen de kosten voor ziektevervangings direct in het resultaat onder personeelslasten worden verantwoord.

St. Vrienden van Humanistisch Verbond afd. Haaglanden: Deze bestemmingsreserve wordt gemuteerd met het resultaat van de stichting.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten		
Stand per 1 januari	717.659	119.095
Mutatie via resultaatsbestemming	<u>-10.006</u>	<u>598.564</u>
Stand per 31 december	<u>707.653</u>	<u>717.659</u>

Het bestemmingsfonds erfenissen en legaten betreft de door derden geormerkte gelden. Het betreffen bestemming regio drente (omvang € 34.034), Fryslan (omvang € 70.934), Assen (omvang € 2.685) en Amsterdam (omvang € 600.000). In 2015 is voor Fryslan € 7.691 en voor de afdeling Assen € 2.315 aan activiteitskosten onttrokken aan het bstemmingsfonds.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Stichting Socrates	152.645	153.051
Vooruit ontvangen contributies	1.361	1.628
Te betalen salariskosten (vakantiegeld en vakantiedagen)	109.071	98.351
Te betalen loonheffing en sociale premies	116.879	83.570
Te betalen pensioenpremie	3.713	0
Loopbaanbudget	5.462	0
Crediteuren	127.057	341.478
Accountantskosten	17.260	16.184
Nog te betalen huur en dienstverlening Humanitas	0	171.200
Derdengeld met betrekking tot nalatenschappen	0	21.868
Nog te betalen diverse kosten	<u>41.803</u>	<u>21.131</u>
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u><u>575.251</u></u>	<u><u>908.461</u></u>

De vooruitontvangen contributies zijn incidentele stortingen van leden voor het volgende jaar.

De te betalen salariskosten zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar doordat de reservering voor de nog niet opgenomen vakantiedagen is toegenomen.

De te betalen loonheffing betreft de aangifte over de maand december en de reservering sociale premies over het te betalen vakantiegeld.

De post crediteuren is aanzienlijk gedaald doordat in 2014 eenmalig de crediteuren hoog waren als gevolg van facturering door Humanitas in december van € 222.184. Inmiddels is de hele schudpositie aan Humanitas afgewikkeld in 2015 door betalingen van de facturen.

Onder de kortlopende schulden en overlopende passiva zijn geen bedragen opgenomen met een resterende looptijd van langer dan 1 jaar.

Financiële instrumenten

Algemeen

De vereniging maakt gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstelt aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de vereniging een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de vereniging te beperken.

De vereniging zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

Financiële risico's (krediet-, liquiditeit-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de periodieke managementrapportage en worden per kwartaal geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt tevens per kwartaal plaats.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Met betrekking tot het huren van onroerend goed is een huurverplichting aangegaan op 1 april 2007 voor een periode van 10 jaar tot en met 31 maart 2017. De verplichting is € 130.153 voor 2016 en € 32.538 voor 2017.

Met betrekking tot de dienstverlening van Humanitas is een verplichting aangegaan voor de periode januari 2013 tot en met 31 maart 2017. De verplichting is € 46.014 voor 2016 en € 11.504 voor 2017.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
BATEN:			
Baten uit eigen fondsenwerving			
Nalatenschappen	761.956	1.200.000	1.774.481
Notariële schenkingen	21.615	22.000	23.892
Overige giften	30.800	50.000	131.120
Contributies	792.820	800.000	779.272
Actieopbrengsten	93.994	105.000	61.351
Overige bijdragen	191.944	180.000	221.756
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	3.890	2.000	1.133
Deelnemersbijdragen	45.746	73.000	14.603
Opbrengst Activiteiten afdelingen	53.440	44.481	49.632
Overige baten afdelingen	2.519	2.180	9.375
	<u>1.998.724</u>	<u>2.478.661</u>	<u>3.066.615</u>

De **nalatenschappen** zijn zeer moeilijk te vergelijken met de begroting en het vorig jaar. Ultimo boekjaar worden de nalatenschappen zo betrouwbaar mogelijk vastgesteld en wordt een balanspost opgenomen voor nog te ontvangen gelden uit nalatenschappen die betrekking hebben op het boekjaar.

De **contributies** zijn lager dan begroot. De begroting is conform de meerjarenbegroting waarin een stijging van 500 leden is verwerkt. Het netto aantal betalende leden is gestegen van 11.847 eind 2014 naar 12.451 eind 2015. De gemiddelde contributie per betalend lid is € 65,25 (begroot € 66,13 en 2014; € 66,01).

De **overige bijdragen** bestaan onder andere uit een gift van het Charity Fund van € 150.000.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Rentebaten en baten uit beleggingen			
Obligatierente	145.038	124.000	92.167
Dividend	34.991	20.000	39.713
Rente obligaties ongerealiseerd	-6.320	0	36.079
Gerealiseerd winst /verlies bij verkoop effecten	33.927	0	32.647
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	62.122	0	430.801
Interest baten	8.346	1.000	18.796
Interest baten afdelingen	356	0	922
	<u>278.460</u>	<u>145.000</u>	<u>651.125</u>

Het gerealiseerde resultaat bij verkoop en de ongerealiseerde waardeverandering (welke overigens niet worden begroot) zijn ook in 2015 weer positief.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Vereniging	53.737	63.500	56.613
Humanistische dienstverleners	66.865	55.000	51.768
Actueel humanisme	38.507	63.000	58.887
Marketing en Werving	9.963	17.000	15.847
HV uitingen	230.923	193.000	226.895
Producten en Diensten	199.800	235.745	110.399
Human Omroep	0	0	22.339
Humanistische Alliantie	4.300	5.000	20.000
Humanistisch Historisch Centrum	9.000	10.000	10.041
EHP(European Humanist Professionals)	0	2.000	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	9.130	10.000	15.737
European Humanist Federation (EHF)	5.903	6.000	5.575
Stichting Socrates	25.000	25.000	0
Activiteiten /Projecten afdelingen	156.874	186.787	181.777
	<u>810.002</u>	<u>872.032</u>	<u>775.878</u>
Personele kosten	1.280.503	1.163.248	1.126.215
Huisvestingskosten	112.813	105.019	113.103
Organisatiekosten	409.329	328.226	335.445
Afschrijving en rente	18.369	32.183	16.848
	<u>2.631.016</u>	<u>2.500.708</u>	<u>2.367.489</u>

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	2.631.016	2.500.708	2.367.489
Totaal baten	2.277.184	2.623.661	3.717.740
Bestedingspercentage	115,54%	95,31%	63,68%

Het gerealiseerde percentage is hoger dan de begroting omdat de baten aanzienlijk lager zijn uitgevallen dan begroot voornamelijk door tegenvallende opbrengsten uit nalatenschappen. De bestedingen zijn hoger dan begroot waardoor het bestedingspercentage hoger uitvalt.

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	2.631.016	2.500.708	2.367.489
Totaal lasten	3.252.679	3.276.001	2.928.520
Bestedingspercentage	80,89%	76,33%	80,84%

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Kosten eigen fondsenwerving			
Directe activiteitskosten	160.394	225.000	157.158
Personeelskosten	147.768	227.655	129.964
Huisvestingskosten	13.018	20.553	13.052
Organisatiekosten	47.236	64.236	38.710
Afschrijving en rente	2.120	6.298	1.944
	<u>370.536</u>	<u>543.742</u>	<u>340.828</u>

Kostenpercentage fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Baten eigen fondsenwerving	1.998.724	2.478.661	3.066.615
Kosten eigen fondsenwerving	370.536	543.742	340.828
Kostenpercentage fondsenwerving	18,54%	21,94%	11,11%

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	150.452	141.097	132.324
Huisvestingskosten	13.255	12.738	13.289
Organisatiekosten	48.094	39.812	39.413
Afschrijving en rente	2.158	3.904	1.980
	<u>213.959</u>	<u>197.551</u>	<u>187.006</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totale lasten	3.252.679	3.276.001	2.928.520
Kosten beheer en administratie	213.959	197.551	187.006
Kostenpercentage beheer en administratie	6,58%	6,03%	6,39%

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten worden toebedeeld aan kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2011. Er is nog geen aanleiding geweest deze percentages aan te passen.

	Realisatie 2015	Begroting 2015
Doelstelling	81,11%	81,11%
Eigen Fondsenwerving	9,36%	9,36%
Beheer en administratie	9,53%	9,53%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Toelichting lastenverdeling(model C)

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Doelstellingen		Werving baten		Beheer en administratie	totaal boekjaar	begroot boekjaar	vorig boekjaar
	doelstelling	Eigen Fondsen werving	Beleggingen					
Directe activiteitskosten	810.002	160.394			0	970.396	1.097.032	933.036
Personeelskosten	1.280.503	147.768			150.452	1.578.723	1.532.000	1.388.503
Huisvestingskosten	112.813	13.018			13.255	139.086	138.310	139.444
Organisatiekosten	409.329	47.236			48.094	504.659	432.274	413.568
Afschrijving en rente	18.369	2.120			2.158	22.647	42.385	20.772
Kosten van beleggingen			37.168			37.168	34.000	33.197
Totaal	2.631.016	370.536	37.168		213.959	3.252.679	3.276.001	2.928.520

Toelichting op lastenverdeling (model C)

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen	810.002	872.032	775.878
Activiteitskosten voor eigen fondsenwerving:			
Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	135.195	160.000	135.677
Werving nalatenschappen	3.971	30.000	212
Werving donateurs	19.310	25.000	16.901
Merchandising	1.918	10.000	4.368
	<u>160.394</u>	<u>225.000</u>	<u>157.158</u>
Totaal directe activiteitskosten	<u><u>970.396</u></u>	<u><u>1.097.032</u></u>	<u><u>933.036</u></u>

De wervingsactiviteiten zijn lager dan begroot doordat er minder wervingsactiviteiten zijn uitgevoerd dan was voorzien.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Personeelskosten			
Salarissen	1.106.406	1.075.500	1.130.651
Sociale lasten en pensioenpremies	266.434	306.500	270.963
Uitzendkrachten/ inhuur derden	178.634	70.000	9.020
Personele kosten Afdelingen	0	0	4.799
Opleidingskosten	7.181	29.000	33.795
Overige personeelskosten	56.304	51.000	26.727
	<u>1.614.959</u>	<u>1.532.000</u>	<u>1.475.955</u>
Af - ontvangen ziekengeld	15.362		
- doorberekende salarissen	<u>20.874</u>	<u>0</u>	<u>87.452</u>
Totaal personeelskosten	<u><u>1.578.723</u></u>	<u><u>1.532.000</u></u>	<u><u>1.388.503</u></u>

Bezoldiging directie:	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Directeur: I.M. de Vries		
Aanstelling van 36 uur (= fulltime) voor onbepaalde tijd		
Jaarinkomen:		
Brutosalaris	85.464	84.027
Vakantiegeld	6.746	6.708
Eindejaarsuitkering	7.620	7.518
Totaal jaarinkomen	<u>99.830</u>	<u>98.253</u>
SV lasten werkgeversdeel	9.210	9.702
Belaste vergoedingen/bijtellings	0	0
Pensioenlasten werkgeversdeel	10.949	11.198
Pensioencompensatie	0	0
Overige beloningen op termijn	0	0
Uitkeringen beëindiging dienstverband	0	0
Totaal overige lasten en vergoedingen	<u>20.159</u>	<u>20.900</u>
Totaal bezoldiging	<u><u>119.989</u></u>	<u><u>119.153</u></u>

Het jaarinkomen van de individuele directieleden (in loondienst) ad € 99.830 blijft binnen het maximum van € 144.000 (1 FTE/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen ad € 119.989, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 178.000 per jaar.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar hoofdstuk 8.2 van het jaarverslag.

Aan de directie zijn geen leningen, garanties of voorschotten verstrekt.

Gedurende het boekjaar 2015 heeft het gemiddelde aantal werknemers in fte's 18,1 bedragen (2014 :18,4).

De **uitzendkrachten/inhuur derden** zijn hoger dan begroot. Onder de realisatie zijn verantwoord de kosten voor de inhuur voor vervanging wegens ziekteverzuim ad € 152.579

De kosten voor de inhuur voor vervanging van de directie waren € 117.781 incl. btw

De **opleidingskosten** zijn hoger dan begroot doordat meer is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering dan is voorzien.

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	125.147	125.000	122.400
Huisvestingskosten afdelingen	13.342	13.110	13.514
Verzekeringen	2.430	3.000	2.193
Overige huisvestingskosten	2.307	2.000	1.337
Doorberekende huisvestingskosten	-4.140	-4.800	
	<u>139.086</u>	<u>138.310</u>	<u>139.444</u>
Organisatiekosten			
Portokosten	5.190	4.900	4.881
Financiële administratie	69.948	56.000	57.043
Kosten contributieinning	5.936	12.000	14.083
Relatiebeheer structureel	27.176	25.000	22.949
Relatiebeheer incidenteel	3.825	5.000	13.632
Interne dienstverlening Humanitas	38.525	38.000	20.500
Advieskosten	40.535	20.000	27.103
Accountantskosten	30.190	25.500	28.435
Automatisering	61.995	28.000	38.018
Telefoon en faxkosten	799	1.000	811
Drukwerk	6.549	6.000	8.680
Huisstijl	15.782	0	11.834
Repro	6.389	8.500	2.519
Kantoorbenodigdheden	3.732	6.000	3.851
Lidmaatschappen/contributies	16.216	18.500	15.294
Bestuurskosten	15.459	16.500	13.567
Adviesraad		2.000	
Organisatiekosten Afdelingen	41.145	43.896	29.014
Overige kosten Afdelingen	9.617	5.263	5.276
CRM nalatenschappen	7.653	15.000	0
Overige algemene en organisatiekosten	17.598	13.415	20.544
Doorberekende organisatiekosten	-1.310	-2.200	
Kosten notaris en advocaat	16.272	24.000	17.887
Publiciteitskosten	65.439	60.000	57.647
	<u>504.659</u>	<u>432.274</u>	<u>413.568</u>

De kosten voor de **financiële administratie** zijn hoger dan begroot door extra ondersteuning in verband met de ziekte van de directie.

De **advieskosten** zijn hoger dan begroot door de inhuur voor advies met betrekking tot het functieboek.

De kosten van **automatisering** zijn hoger dan begroot door een naverrekening van kosten over 2014 ad € 21.000 die niet waren voorzien.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Afschrijving en rente			
Afschrijvingen	6.949	10.050	6.142
Rente rekeningen courant	2.646	29.250	3.051
Rente en bankkosten	13.052	3.085	11.579
	<u>22.647</u>	<u>42.385</u>	<u>20.772</u>
Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	<u>37.168</u>	<u>34.000</u>	<u>33.197</u>

De **beheerskosten van het vermogen** zijn hoger dan begroot omdat deze afhankelijk zijn van het vermogen wat belegd wordt bij de beheerder.

Enkelvoudige Jaarrekening 2015

Humanistisch Verbond

ENKELVOUDIGE BALANS HUMANISTISCH VERBOND

	31 december 2015		31 december 2014	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Materiële vaste activa		<u>22.950</u>		<u>22.635</u>
		22.950		22.635
Vorderingen en overlopende activa	938.307		656.731	
Liquide middelen	<u>300.637</u>		<u>972.738</u>	
		1.238.944		1.629.469
Totaal activa		<u>1.261.894</u>		<u>1.652.104</u>
PASSIVA				
Reserves en fondsen				
Continuïteitsreserve	625.264		619.325	
Bestemmingsreserves	<u>135.547</u>		<u>204.282</u>	
<i>Reserves</i>		760.811		823.607
<i>Fondsen</i>				
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten		107.653		117.659
Kortlopende schulden en overlopende passiva		<u>393.430</u>		<u>710.838</u>
Totaal passiva		<u>1.261.894</u>		<u>1.652.104</u>

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Baten:			
Baten uit eigen fondsenwerving	1.230.352	1.252.661	1.178.122
Baten uit acties van derden	1.795.000	1.795.000	1.510.000
Overige baten	6.392	4.250	95.530
Som der baten	<u>3.031.744</u>	<u>3.051.911</u>	<u>2.783.652</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen	2.593.939	2.543.597	2.332.776
Werving baten:			
Kosten eigen fondsenwerving	235.945	295.790	223.092
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	274.662	257.364	239.708
Som der lasten	<u>3.104.546</u>	<u>3.096.751</u>	<u>2.795.576</u>
Resultaat boekjaar	<u>-72.802</u>	<u>-44.840</u>	<u>-11.924</u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie bestemmingsreserve Jong HV	6.186		9.467
Mutatie bestemmingsreserve ziekteverzuim	-100.000		14.318
Mutatie bestemmingsreserve dienstverlening afdelingen	25.079		7.134
Mutatie intensivering uitvoering Meerjarenbeleidsplan	0		-49.101
Mutatie continuïteitsreserve	5.939		7.694
Mutatie bestemmingsfonds erfenissen en legaten	-10.006		-1.436
	<u>-72.802</u>		<u>-11.924</u>

TOELICHTING ENKELVOUDIGE BALANS HUMANISTISCH VERBOND

ACTIVA

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	1.308	33.261
Rekening-courant Steunfonds Humanisme	670.202	350.344
Rekening couranten bij Steunfonds Humanisme	251.440	258.364
Nog te ontvangen pensioenpremie	0	284
Overige vorderingen en overlopende activa	15.357	14.478
	<u>938.307</u>	<u>656.731</u>

Door een herschikking van de te ontvangen pensioenpremie en de overheveling van het legaat Assen van het Steunfonds naar Humanistisch Verbond (via de rekening courant) van € 5.000 zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

Liquide middelen

ING-Bank	89.450	742.360
Liquide middelen Afdelingen	211.187	230.378
	<u>300.637</u>	<u>972.738</u>

PASSIVA

Reserves

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	619.325	606.631
Toevoeging via resultaatsbestemming	5.939	12.694
Stand per 31 december	<u>625.264</u>	<u>619.325</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Continuïteitsreserve

Deze reserve is gevormd ter dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat ook in de toekomst alle verplichtingen nagekomen kunnen worden. De CBF norm is maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie voor een bedrag van € 4.856.819.

Bestemmingsreserves

Stand per 1 januari	204.282	222.464
Toevoeging via resultaatsbestemming	-68.735	-18.182
Stand per 31 december	<u>135.547</u>	<u>204.282</u>

Reserves

	<u>760.811</u>	<u>823.607</u>
--	----------------	----------------

Fondsen

	<u>107.653</u>	<u>117.659</u>
--	----------------	----------------

Door de overheveling van het legaat Assen van het Steunfonds naar Humanistisch Verbond van € 5.000 zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Vooruit ontvangen contributies	1.361	1.628
Te betalen salariskosten (vakantiegeld en vakantiedagen)	109.071	98.351
Te betalen loonheffing en sociale premies	116.879	83.570
Te betalen pensioenpremie	3.713	0
Loopbaanbudget	5.462	0
Crediteuren	116.108	335.381
Accountantskosten	13.086	12.010
Nog te betalen huur en dienstverlening Humanitas	0	171.200
Nog te betalen diverse kosten	27.750	8.698
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	<u>393.430</u>	<u>710.838</u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN HUMANISTISCH VERBOND

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
BATEN:			
Baten uit eigen fondsenwerving			
Contributies	792.820	800.000	779.272
Actieopbrengsten	93.994	105.000	61.351
Overige bijdragen	191.944	180.000	221.756
Bijdragen ontvangen door Afdelingen	49.890	48.000	42.133
Deelnemersbijdragen	45.746	73.000	14.603
Opbrengst Activiteiten afdelingen	53.440	44.481	49.632
Overige baten afdelingen	2.518	2.180	9.375
	<u>1.230.352</u>	<u>1.252.661</u>	<u>1.178.122</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Baten uit acties van derden

Bijdrage Steunfonds Humanisme structurele kosten	1.795.000	1.795.000	1.510.000
	<u>1.795.000</u>	<u>1.795.000</u>	<u>1.510.000</u>

Overige baten

Interest baten	1.575	0	3.529
Interest rekening couranten afdelingen	4.461	4.250	5.263
Interest baten afdelingen	356	0	922
Baten vorig boekjaar	0	0	85.816
	<u>6.392</u>	<u>4.250</u>	<u>95.530</u>

Het interestpercentage over de rekening courant afdelingen is over 2015 1,76 % (2014; 2,03%).

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Resultaatgebied Vereniging			
Vereniging	53.737	63.500	56.613
Humanistische dienstverleners	66.865	55.000	51.768
Actueel humanisme	38.507	63.000	58.887
Marketing en Werving	9.963	17.000	15.847
HV uitingen	230.923	193.000	226.895
Producten en Diensten	199.800	235.745	110.399
Human omroep	0		22.339
Humanistische Alliantie	4.300	5.000	20.000
Humanistisch Historisch Centrum	9.000	10.000	10.041
EHP(European Humanist Professionals)	0	2.000	0
International Humanist and Ethical Union (IHEU)	9.130	10.000	15.737
European Humanist Federation (EHF)	5.903	6.000	5.575
Stichting Socrates	25.000	25.000	
Activiteiten /Projecten afdelingen	156.874	186.787	181.777
	<u>810.002</u>	<u>872.032</u>	<u>775.878</u>
Personele kosten	1.319.655	1.280.599	1.159.829
Huisvestingskosten	116.262	115.613	116.561
Organisatiekosten	332.630	266.952	266.984
Afschrijving en rente	15.390	8.401	13.523
	<u>2.593.939</u>	<u>2.543.597</u>	<u>2.332.776</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	2.593.939	2.543.597	2.332.776
Totaal baten	3.031.744	3.051.911	2.783.652
Bestedingspercentage	85,56%	83,34%	83,80%

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	2.593.939	2.543.597	2.332.776
Totaal lasten	3.104.546	3.096.751	2.795.576
Bestedingspercentage	83,55%	82,14%	83,45%

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Kosten eigen fondsenwerving			
Directe activiteitskosten	160.394	225.000	157.158
Personeelskosten	55.888	54.233	49.118
Huisvestingskosten	4.924	4.896	4.936
Organisatiekosten	14.087	11.305	11.307
Afschrijving en rente	652	356	573
	<u>235.945</u>	<u>295.790</u>	<u>223.092</u>

Kostenpercentage eigen fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten eigen fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Baten eigen fondsenwerving	1.230.352	1.252.661	1.178.122
Kosten eigen fondsenwerving	235.945	295.790	223.092
Kostenpercentage eigen fondsenwerving	19,18%	23,61%	18,94%

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Kosten beheer en administratie			
Personeelskosten	203.180	197.168	178.574
Huisvestingskosten	17.900	17.800	17.946
Organisatiekosten	51.212	41.102	41.106
Afschrijving en rente	2.370	1.293	2.082
	<u>274.662</u>	<u>257.364</u>	<u>239.708</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totale lasten	3.104.546	3.096.751	2.795.576
Kosten beheer en administratie	274.662	257.364	239.708
Kostenpercentage beheer en administratie	8,85%	8,31%	8,57%

De verdelingspercentages op basis waarvan de niet direct toewijsbare kosten zoals personeelskosten, huisvestingskosten, organisatiekosten en afschrijvingskosten die worden toebedeeld naar kosten beheer en administratie zijn tot stand gekomen aan de hand van de urenregistratie per persoon over 2011.

	Realisatie 2015	Begroting 2015
Doelstelling	83,59%	83,59%
Eigen Fondsenwerving	3,54%	3,54%
Beheer en administratie	12,87%	12,87%
	<u>100,00%</u>	<u>100,00%</u>

Toelichting enkelvoudige lastenverdeling(model C) Humanistisch Verbond

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	Doelstellingen	Werving baten	Beheer en administratie	totaal boekjaar	begroot boekjaar	vorig boekjaar
	doelstelling	Eigen Fondsen werving				
Directe activiteitskosten	810.002	160.394	0	970.396	1.097.032	933.036
Personeelskosten	1.319.655	55.888	203.180	1.578.723	1.532.000	1.387.521
Huisvestingskosten	116.262	4.924	17.900	139.086	138.310	139.444
Organisatiekosten	332.630	14.087	51.212	397.929	319.359	319.397
Afschrijving en rente	15.390	652	2.370	18.412	10.050	16.178
Totaal	<u>2.593.939</u>	<u>235.945</u>	<u>274.662</u>	<u>3.104.546</u>	<u>3.096.751</u>	<u>2.795.576</u>

**TOELICHTING OP ENKELVOUDIGE LASTENVERDELING (MODEL C) HUMANISTISCH
VERBOND**

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Directe activiteitskosten			
Activiteitskosten voor doelstellingen	810.002	872.032	775.878
Activiteitskosten voor eigen fondsenwerving: Resultaatgebied Marketing en Werving			
Werving leden	135.195	160.000	135.677
Werving nalatenschappen	3.971	30.000	212
Werving nieuwe donateurs	19.310	25.000	16.901
Merchandising	1.918	10.000	4.368
	<u>160.394</u>	<u>225.000</u>	<u>157.158</u>
Totaal directe activiteitskosten	<u>970.396</u>	<u>1.097.032</u>	<u>933.036</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Personeelskosten			
Salarissen	1.106.406	1.075.500	1.130.651
Sociale lasten en pensioenpremies	266.434	306.500	270.963
Uitzendkrachten/ inhuur derden	178.634	70.000	9.020
Personele kosten Afdelingen	0	0	4.799
Opleidingskosten	7.181	29.000	33.795
Overige personeelskosten	56.304	51.000	25.745
Dotatie voorziening ziekteverzuim	0	0	0
	<u>1.614.959</u>	<u>1.532.000</u>	<u>1.474.973</u>
Af - ontvangen ziekengeld	15.362	0	0
- doorberekende salarissen	20.874	0	87.452
Totaal personeelskosten	<u>1.578.723</u>	<u>1.532.000</u>	<u>1.387.521</u>

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Huisvestingskosten			
Huur (inclusief energie en water)	125.147	125.000	122.400
Huisvestingskosten afdelingen	13.342	13.110	13.514
Verzekeringen	2.430	3.000	2.193
Kantinekosten	0	0	0
Overige huisvestingskosten	2.307	2.000	1.337
Doorberekende huisvestingskosten	-4.140	-4.800	0
	<u>139.086</u>	<u>138.310</u>	<u>139.444</u>

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Organisatiekosten			
Portokosten	5.190	4.900	4.881
Financiële administratie	69.948	56.000	57.043
Kosten contributieinning	5.936	12.000	14.083
Relatiebeheer structureel	27.176	25.000	22.949
Relatiebeheer incidenteel	3.825	5.000	13.632
Interne dienstverlening Humanitas	38.525	38.000	20.500
Advieskosten	40.535	20.000	27.103
Accountantskosten	21.133	18.500	19.905
Automatisering	61.995	28.000	38.018
Telefoon en faxkosten	799	1.000	811
Drukwerk	6.549	6.000	8.680
Huisstijl	15.782	0	11.834
Repro	6.389	8.500	2.519
Kantoorbenodigdheden	3.732	6.000	3.851
Lidmaatschappen/contributies	16.216	18.500	15.294
Bestuurskosten	14.191	15.000	12.214
Adviesraad	0	2.000	0
Organisatiekosten Afdelingen	41.145	43.896	29.014
Overige kosten Afdelingen	9.525	5.263	5.167
Overige algemene en organisatiekosten	10.648	8.000	11.898
Doorberekende organisatiekosten	-1.310	-2.200	0
	<u>397.929</u>	<u>319.359</u>	<u>319.397</u>
	€	€	€
Afschrijving en rente			
Afschrijvingen	6.949	10.050	6.142
Rente en bankkosten	11.463	0	10.036
	<u>18.412</u>	<u>10.050</u>	<u>16.178</u>

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Vereniging Humanistisch Verbond

Wij hebben de jaarrekening over 2015 van Vereniging Humanistisch Verbond te Utrecht gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het Bestuur

Het Bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen' alsmede voor het opstellen van het Bestuursverslag in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. Het Bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het Bestuur van de vereniging gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant (vervolg)

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Vereniging Humanistisch Verbond per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'.

Verklaring betreffende het Bestuursverslag

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig de Nederlandse controlestandaard 720 vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het Bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen' is opgesteld. Tevens vermelden wij dat het Bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amstelveen, 14 juni 2016
KPMG Accountants N.V.

E. Breijer RA

BIJLAGE:

Enkelvoudige Jaarrekening 2015

Steunfonds Humanisme

ENKELVOUDIGE BALANS STEUNFONDS HUMANISME

	31 december 2015		31 december 2014	
	€	€	€	€
ACTIVA				
Vorderingen en overlopende activa	734.258		1.912.062	
Effecten	6.901.091		6.856.556	
Liquide middelen	<u>1.294.298</u>		<u>766.668</u>	
		8.929.647		9.535.286
Totaal activa		<u><u>8.929.647</u></u>		<u><u>9.535.286</u></u>
PASSIVA				
Reserves		6.720.148		7.584.797
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten		600.000		600.000
Kortlopende schulden en overlopende passiva		1.609.499		1.350.489
Totaal passiva		<u><u>8.929.647</u></u>		<u><u>9.535.286</u></u>

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN STEUNFONDS HUMANISME

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Baten:			
Baten uit eigen fondsenwerving	814.371	1.272.000	1.843.677
Rentebaten en baten uit beleggingen	<u>276.529</u>	<u>145.000</u>	<u>646.671</u>
Som der baten	<u>1.090.900</u>	<u>1.417.000</u>	<u>2.490.348</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen	1.888.844	1.917.076	1.598.027
Werving baten:			
Kosten eigen fondsenwerving	26.181	34.058	24.559
Kosten van beleggingen	<u>37.168</u>	<u>34.000</u>	<u>33.197</u>
	63.349	68.058	57.756
Beheer en administratie:			
Kosten beheer en administratie	3.356	4.366	3.148
Som der lasten	<u>1.955.549</u>	<u>1.989.500</u>	<u>1.658.931</u>
Resultaat boekjaar	<u><u>-864.649</u></u>	<u><u>-572.500</u></u>	<u><u>831.417</u></u>
Het resultaat is als volgt verdeeld:			
Mutatie reserve	0		231.417
Mutatie reserve bron van inkomsten	-864.649		0
Mutatie bestemmingsfonds erfenissen en legaten	0		600.000
	<u><u>-864.649</u></u>		<u><u>831.417</u></u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS STEUNFONDS HUMANISME

ACTIVA

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Vorderingen en overlopende activa		
Interest obligaties	95.157	101.477
Nog te ontvangen legaten, erfstellingen	628.881	1.762.795
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>10.220</u>	<u>47.790</u>
	<u><u>734.258</u></u>	<u><u>1.912.062</u></u>

Effecten

	<u>2015</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>	<u>2014</u>
	€	%	€	%
Obligaties	4.711.605	68%	4.660.553	68%
Aandelen	2.189.486	32%	2.196.003	32%
	<u>6.901.091</u>	<u>100%</u>	<u>6.856.556</u>	<u>100%</u>
	Obligaties	Aandelen	Totaal 2015	Totaal 2014
Stand per 1 januari	4.660.553	2.196.003	6.856.556	6.423.686
Aankopen	1.100.911	507.046	1.607.957	6.187.366
Verkopen	936.185	689.359	1.625.544	6.185.297
Koersresultaat ongerealiseerd	<u>-113.674</u>	<u>175.796</u>	<u>62.122</u>	<u>430.801</u>
Stand per 31 december	<u><u>4.711.605</u></u>	<u><u>2.189.486</u></u>	<u><u>6.901.091</u></u>	<u><u>6.856.556</u></u>

De effecten worden aangehouden als belegging ten behoeve van de bedrijfsvoering.

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Liquide middelen		
ABN Amro/Triodos	806.069	603.879
ING Bank	10.200	1.679
Rabobank	<u>478.029</u>	<u>161.110</u>
	<u><u>1.294.298</u></u>	<u><u>766.668</u></u>

Per 31 december 2015 zijn alle liquide middelen direct opvraagbaar.

PASSIVA

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Reserves	<u>6.720.148</u>	<u>7.584.797</u>
Bestemmingsfonds erfenissen en legaten	<u>600.000</u>	<u>600.000</u>

Door de overheveling van het legaat Assen van het Steunfonds naar Humanistisch Verbond van € 5.000 zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Rekeningen courant afdelingen Humanistisch Verbond	251.440	258.368
Schulden overige Humanistische organisaties	658.693	697.222
Rekening-courant Vereniging Humanistisch Verbond	670.202	350.344
Crediteuren	10.949	6.097
Derdengeld met betrekking tot nalatenschappen	0	21.868
Nog te betalen diverse kosten	<u>18.215</u>	<u>16.590</u>
	<u>1.609.499</u>	<u>1.350.489</u>

Door de overheveling van het legaat Assen van het Steunfonds naar Humanistisch Verbond (via de rekening courant) van € 5.000 zijn de vergelijkende cijfers aangepast.

Rekeningen courant afdelingen Humanistisch Verbond

De rentevergoeding voor de spaarrekeningen is voor 2015 in het bestuur vastgesteld op 1,76% (2014: 2,03%).

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Afd Noord Holland Noord (Buishandsfonds)	13.771	13.533
Afd. Noord Holland Noord	2.830	2.781
Afd. Amsterdam/Amstelland	34.645	34.046
Afd. Apeldoorn (Jonkerfonds)	10.312	11.627
Afd. Arnhem	5.369	5.276
Afd. Bevelanden	3.228	3.172
Afd. Betuwbrabant	0	1.456
Afd. Delft	1.994	1.999
Afd. Deventer	6.702	1.698
Afd. Eemland (de Werd)	9.164	12.269
Afd. Eemland	0	0
Afd. Fryslân	58.429	57.419
Afd. 't Gooi-Vecht	8.417	8.271
Afd. Groningen	15.686	15.731
Afd. Leiden	7.234	7.109
Afd. Lochem	0	4.959
Afd. Midden Holland	4.071	4.082
Afd. Midden-en Zuid Twente	8.551	7.509
Afd. Soest/Baarn	1.688	1.659
Afd. Grift Vallei	4.460	4.383
Afd. Zuidoost Brabant	21.588	18.340
Afd. Zutphen (Ada van Helden fonds)	23.300	22.897
Afd. Zwolle (Anke Jelsmafonds)	5	7.410
Afd. Walcheren	813	2.298
Afd. Noord West Veluwe	2.872	2.823
Afd. Noord Oost Overijssel	3.001	2.949
Afd. Winterswijk	1.691	2.672
Afd. Assen	1.619	0
	<u>251.440</u>	<u>258.368</u>
Schulden overige Humanistische organisaties		
Stichting Vrienden van het HV Haaglanden	506.048	544.171
Stichting Socrates	152.645	153.051
	<u>658.693</u>	<u>697.222</u>

**TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN STEUNFONDS
HUMANISME**

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
BATEN:			
Baten uit eigen fondsenwerving			
Nalatenschappen	761.956	1.200.000	1.774.481
Notariële schenkingsakten	21.615	22.000	23.892
Overige giften	30.800	50.000	45.304
	<u>814.371</u>	<u>1.272.000</u>	<u>1.843.677</u>

Voor de toelichting verwijzen we naar de samengevoegde jaarrekening.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Rentebaten en baten uit beleggingen			
Obligatierente	145.038	124.000	92.167
Dividend	34.991	20.000	39.713
Rente obligaties ongerealiseerd	-6.320	0	36.079
Gerealiseerd winst /verlies bij verkoop effecten	33.927	0	32.647
Waardeveranderingen effecten ongerealiseerd	62.122	0	430.801
Interest op beleggingsrekeningen	0	0	0
Interest baten	6.771	1.000	15.264
	<u>276.529</u>	<u>145.000</u>	<u>646.671</u>
Totaal baten	<u><u>1.090.900</u></u>	<u><u>1.417.000</u></u>	<u><u>2.490.348</u></u>

Het netto-beleggingsresultaat over 2015 is € 239.688 (€ 276.529 beleggingsbaten minus € 36.841 beheerskosten beleggingen) ten opzichte van € 613.474 over 2014.

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
LASTEN:			
Besteed aan doelstellingen			
Bijdragen:			
Financiering Vereniging Humanistisch Verbond	1.520.000	1.520.000	1.510.000
Extra bijdrage Vereniging Humanistisch Verbond	275.000	275.000	0
	<u>1.795.000</u>	<u>1.795.000</u>	<u>1.510.000</u>
Personeelskosten	0	0	747
Organisatiekosten	80.348	85.568	71.287
Afschrijving en rente	13.496	36.509	15.994
	<u>1.888.844</u>	<u>1.917.076</u>	<u>1.598.028</u>

Bestedingspercentage

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	1.888.844	1.917.076	1.598.028
Totaal baten	1.090.900	1.417.000	2.490.348
Bestedingspercentage	173%	135%	64%

Het bestedingspercentage ligt hoger dan begroot doordat de gerealiseerde baten meer gedaald zijn ten opzichte van de begroting dan de bestedingen gedaald zijn ten opzichte van de begroting.

Onderstaand is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen in relatie met de totale lasten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totaal bestedingen	1.888.844	1.917.076	1.598.028
Totaal lasten	1.955.549	1.989.500	1.658.931
Bestedingspercentage	97%	96%	96%

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Kosten eigen fondsenwerving			
Personeelskosten	0	0	208
Organisatiekosten	22.416	23.873	19.888
Afschrijving en rente	3.765	10.186	4.462
	<u>26.181</u>	<u>34.058</u>	<u>24.558</u>

Kostenpercentage eigen fondsenwerving

Onderstaand is de verhouding van de kosten eigen fondsenwerving in relatie met de totale baten procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Baten eigen fondsenwerving	814.371	1.272.000	1.843.677
Kosten eigen fondsenwerving	26.181	34.058	24.558
Kostenpercentage eigen fondsenwerving	3%	3%	1%

	Realisatie 2015 €	Begroting 2015 €	Realisatie 2014 €
Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	37.168	34.000	33.197
	<u>37.168</u>	<u>34.000</u>	<u>33.197</u>

Kosten beheer en administratie

Personeelskosten	0	0	27
Organisatiekosten	2.873	3.060	2.549
Afschrijving en rente	483	1.306	572
	<u>3.356</u>	<u>4.366</u>	<u>3.148</u>

Kostenpercentage beheer en administratie

Onderstaand is de verhouding van de totale lasten in relatie met de kosten van beheer en administratie procentueel weergegeven voor de jaren:

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
Totale lasten	1.955.549	1.989.500	1.658.931
Kosten beheer en administratie	3.356	4.366	3.148
Kostenpercentage beheer en administratie	0,17%	0,22%	0,19%

Toelichting enkelvoudige lastenverdeling (model C) Steunfonds Humanisme

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	doelstelling	werving baten		Beheer en administratie	Totaal boekjaar	Begroot boekjaar	Vorig boekjaar
	Humanistisch Verbond	Eigen fondsen werving	Beleggingen				
Bijdragen	1.795.000				1.795.000	1.795.000	1.510.000
Personeelskosten	0	0		0	0	0	982
Organisatiekosten	80.348	22.416		2.873	105.637	112.500	93.724
Afschrijving en rente	13.496	3.765		483	17.744	48.000	21.028
Kosten van beleggingen			37.168		37.168	34.000	33.197
Totaal uitvoeringskosten	1.888.844	26.181	37.168	3.356	1.955.549	1.989.500	1.658.931

Toelichting op enkelvoudige lastenverdeling(model C) Steunfonds Humanisme

	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014
	€	€	€
Lasten:			
Bijdragen			
Financiering Vereniging Humanistisch Verbond	1.520.000	1.520.000	1.510.000
Extra bijdrage	275.000	275.000	0
	<u>1.795.000</u>	<u>1.795.000</u>	<u>1.510.000</u>
Personeelskosten			
Deskundigheidsbevordering	0	0	982
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>982</u>
Kantoor- en algemene kosten			
Kosten notaris en advocaat	16.272	24.000	17.887
Publiciteitskosten	65.439	60.000	57.647
Bestuurskosten	1.268	1.500	1.353
Accountantskosten	9.057	7.000	8.530
CRM nalatenschappen	7.653	15.000	0
Overige organisatiekosten	5.948	5.000	8.307
	<u>105.637</u>	<u>112.500</u>	<u>93.724</u>
Afschrijving en rente			
Rente rekeningen courant	16.155	45.000	19.485
Rente en kosten banken	1.589	3.000	1.543
	<u>17.744</u>	<u>48.000</u>	<u>21.028</u>
Kosten van beleggingen			
Beheerskosten vermogen	37.168	34.000	33.197
	<u>37.168</u>	<u>34.000</u>	<u>33.197</u>